

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง
- 2) วิเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง และ
- 3) นำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยใช้ระเบียบวิธีการแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย วิจัยข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 352 คน เครื่องมือข้อมูลเชิงปริมาณที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำนวน 31 ข้อ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 17 คน โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน และ 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน ซึ่งไม่ซ้ำกับกลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือข้อมูลเชิงคุณภาพที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) ทั้งในลักษณะการวิเคราะห์การคิดแบบบรรจบกัน (Convergent analysis) เพื่อค้นหาความสอดคล้องของข้อมูล และการวิเคราะห์การคิดแบบแตกต่าง (Divergent analysis) เพื่อให้สามารถมองเห็นความสอดคล้องและความแตกต่างของข้อมูลได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการตรวจสอบในลักษณะแห่งบุคคล (คนใน) เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ผู้วิจัย (คนนอก) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) และการขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ก่อนนำมาเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียน ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นผลได้ ดังนี้

5.1.1 จากการศึกษากิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียน ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุดเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่ามี 3 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ได้แก่ บริการอนามัยโรงเรียน ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.47) การสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.49) และการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.50) รองลงมาคือด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.50)

5.1.1.1 ด้านบริการอนามัยโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการพัฒนาบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างน้อย ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.60) ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีการช่วยเหลือ ดูแลคัดกรองผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.57) และ เปิดโอกาสให้หน่วยงาน ทั้งภายในและภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้เรียน อย่างน้อย ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.56) ที่มีค่าเท่ากัน มีการมุ่งเน้นการให้ความรู้ด้านสุขภาพ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.63) มีการประสานงานและส่งต่อ ผู้เรียนให้หน่วยงานภายนอกอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.60) มีการปรับปรุงแนวทางการติดตามผลการให้บริการสุขภาพในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.60) มีการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน ในการพัฒนาการบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.63) และมีการปรับเปลี่ยนการบริการสุขภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างน้อย ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.65) ตามลำดับ

5.1.1.2 ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ ในระดับ มากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการดูแล และปรับปรุง สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.58) ที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด รองลงมาคือ มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการ ของผู้เรียนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.59) มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.61) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนในกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.59) และ มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.60) ที่มีค่าเท่ากัน มีกิจกรรมที่เสริมสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคมที่ดีของผู้เรียนอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.60) และ มีการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาบูรณาการร่วมกันกับชุมชนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.65)

ที่มีค่าเท่ากัน และ มีกิจกรรมที่เสริมสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรระหว่างครู ผู้เรียน และชุมชน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ

5.1.1.3 ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่หลากหลายอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.54) ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.57) มีการจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่ผู้เรียน อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.60) มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและ ผู้เรียนในการขัดเกลาพฤติกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีระเบียบ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.64) มีนโยบาย ที่ให้ความสำคัญกับทักษะชีวิตในการดำเนินชีวิตและการสร้างความสุขของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.66) และ มีการส่งเสริมการปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของสถานศึกษา ให้เหมาะสมอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.62) ที่มีค่าเท่ากัน และ มีการสนับสนุนให้ครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกระบวนการเรียนการสอนของสถานศึกษาอย่างน้อย ปีการศึกษา ละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ

5.1.1.4 ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.54) ที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด รองลงมาคือ มีส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียน ละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.58) มีการจัดกิจกรรม ที่เสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมตามวิถีระบอบประชาธิปไตยอย่างน้อยภาคเรียน ละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.62) มีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดูแล ปรับปรุง สถานศึกษาอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.60) มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาส ให้ผู้เรียนช่วยเหลือครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.65) และมีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยเหลือเพื่อนผู้เรียนในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.65) ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน มีการสนับสนุนกิจกรรม ที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ออกไปช่วยเหลือชุมชนและสังคมภายนอกอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.64) และ เปิดรับฟังความคิดเห็นในการพัฒนาสถานศึกษาของผู้เรียนอย่างน้อย ภาคละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

5.1.2 ผลวิเคราะห์เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

5.1.2.1 ผลการวิเคราะห์การคิดแบบบรรจบกัน (Convergent analysis) เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการบริการอนามัยโรงเรียน พบว่า ผู้ให้ข้อมูล 5 คนขึ้นไปจากจำนวนทั้งหมด 9 คน (คิดเป็นตั้งแต่ร้อยละ 55.56 ขึ้นไป) มีความเห็นซ้ำหรือสอดคล้องกัน จะถือว่าเป็นการคิดแบบบรรจบกัน ที่เพียงพอสำหรับการนำไปวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย ทั้งนี้ ในด้านบริการอนามัยโรงเรียน สามารถสรุปได้ 7 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก (คิดเป็นร้อยละ 100.00) การขาดแคลนบุคลากรและไม่เพียงพอต่อการดูแลนักเรียนจำนวนมาก (คิดเป็นร้อยละ 77.78) การอบรมพัฒนาบุคลากร (คิดเป็นร้อยละ 66.67) การอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน (คิดเป็นร้อยละ 55.56) การมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ (คิดเป็นร้อยละ 55.56) การมีห้องพยาบาลและห้องให้คำปรึกษา (คิดเป็นร้อยละ 55.56) และ การประสานงานและร่วมมือภายใน (คิดเป็นร้อยละ 55.56)

5.1.2.2 ผลการวิเคราะห์การคิดแบบแตกต่าง (Divergent analysis) เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการบริการอนามัยโรงเรียน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเพียง 1-2 คน จากจำนวนทั้งหมด 9 คน (คิดเป็นตั้งแต่ร้อยละ 22.22 ลงมา) ซึ่งจากประเด็นความเห็นต่าง ผู้วิจัยเล็งเห็นว่ามีความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 1 ประเด็น เหมาะสมและเป็นประโยชน์ คือ การบริหารจัดการด้านโภชนาการที่มีประสิทธิภาพ (คิดเป็นร้อยละ 11.11)

5.1.2.3 ผลการวิเคราะห์เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านบริการอนามัยโรงเรียน พบว่า เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านบริการอนามัยโรงเรียนได้ดังนี้ ประเด็นจุดเน้น คือ 1) เปิดโอกาสในการร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก เช่น โรงพยาบาล หน่วยงานสาธารณสุข เทศบาล และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้เรียน บริการ ให้คำปรึกษา คัดกรอง ส่งต่อผู้มีปัญหา และให้ความรู้ด้านสุขภาพจิตและทักษะชีวิตแก่ครูและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 2) การส่งเสริมทั้งครูและนักเรียนให้มีความรู้และทักษะด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต โดยจัดอบรมครูให้มีความรู้เบื้องต้นในการดูแลและคัดกรองนักเรียนอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งจัดกิจกรรมหรือเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่นักเรียน เพื่อสร้างความตระหนักในการดูแลตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเหมาะสม อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) การทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน ในการช่วยเหลือดูแลคัดกรองผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เช่น ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และครูพยาบาล เพื่อดูแลและส่งเสริมสุขภาพทั้งด้านกายและจิตใจของนักเรียน โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน การสื่อสารข้อมูลอย่างต่อเนื่อง และมีแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกัน เช่น การสังเกตอาการเบื้องต้น การคัดกรองนักเรียนที่มีความเสี่ยง การให้คำปรึกษาเบื้องต้น และการส่งต่อกรณีที่เป็นไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือโรงพยาบาล ประเด็นทั่วไป คือ 1) ปัจจุบันครูที่ดูแลด้านสุขภาพจิตมีพื้นฐานจากการอบรมเบื้องต้นและมีภาระงานสอนสูง

สถานศึกษาจึงมีโอกาสนำในการวางแผนและพัฒนากระบวนการบริหารเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากร รวมถึงพิจารณาการจัดจ้างบุคลากรเฉพาะด้านสุขภาพจิตเพิ่มเติม เพื่อรองรับและดูแลนักเรียนจำนวนมากได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การที่โรงเรียนมีครูหรือเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้าน เช่น ครูแนะแนว นักจิตวิทยา หรือพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งสามารถดูแลทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ช่วยคัดกรอง สังเกตอาการ และให้คำแนะนำเบื้องต้น หรือส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้ได้รับการดูแลอย่างถูกวิธี 3) การจัดให้มีพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม สำหรับให้บริการด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตแก่นักเรียน โดยห้องพยาบาลทำหน้าที่ให้บริการด้านอนามัย เช่น การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การดูแลรักษาอาการเจ็บป่วยทั่วไป มีห้องให้คำปรึกษา เป็นพื้นที่ที่จัดไว้เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้ารับคำปรึกษาในบรรยากาศที่เป็นส่วนตัว ผ่อนคลาย และปลอดภัย 4) มีการพัฒนาบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 5) มีการประสานงานและส่งต่อผู้เรียนให้หน่วยงานภายนอกอย่างเป็นระบบ 6) มีการปรับเปลี่ยนการบริการสุขภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 7) มีการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน ในการพัฒนาการบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 8) มีการปรับปรุงแนวทางการติดตามผลการให้บริการสุขภาพในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ประเด็นน่าสนใจ คือ การจัดอาหารและโภชนาการให้เหมาะสมกับความต้องการและความหลากหลายของนักเรียน ทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ ความสะอาด และความอร่อย เพื่อให้ร่างกายของนักเรียนได้รับพลังงานและสารอาหารครบถ้วน และได้แนวคำถามสำหรับใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ “มีสิ่งใดที่งานอนามัยโรงเรียนของท่านเคยทำแล้วรู้สึกว่าได้ผลที่สุด และอยากแบ่งปันให้โรงเรียนอื่นนำไปใช้บ้าง?”

5.1.2.4 ผลการวิเคราะห์การคิดแบบบรรจบกัน (Convergent analysis) คำโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี พบว่า ผู้ให้ข้อมูลผู้ให้ข้อมูล 5 คนขึ้นไป จากจำนวนทั้งหมด 9 คน (คิดเป็นตั้งแต่ร้อยละ 55.56 ขึ้นไป) มีความเห็นซ้ำหรือสอดคล้องกัน จะถือว่าเป็นการคิดแบบบรรจบกัน ที่เพียงพอสำหรับการนำไปวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย ทั้งนี้ ในด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี สามารถสรุปได้ 4 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ การจัด ปรับปรุง และดูแลสภาพแวดล้อมในโรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 100.00) การจัดพื้นที่ในโรงเรียนให้มีมุมพักผ่อน (คิดเป็นร้อยละ 77.78) การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครอง (คิดเป็นร้อยละ 66.67) และ ผลกระทบจากสภาพแวดล้อมของสถาบันครอบครัว (คิดเป็นร้อยละ 55.56)

5.1.2.5 ผลการวิเคราะห์การคิดแบบแตกต่าง (Divergent analysis) คำโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเพียง 1-2 คน จากจำนวนทั้งหมด 9 คน (คิดเป็นตั้งแต่ร้อยละ 22.22 ลงมา) ซึ่งจากประเด็นความเห็นต่าง ผู้วิจัยเล็งเห็นว่ามีความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 1 ประเด็น เหมาะสมและเป็นประโยชน์ คือ การจัดกิจกรรมปฐมนิเทศสำหรับนักเรียนใหม่ (คิดเป็นร้อยละ 22.22)

5.1.2.6 ผลการวิเคราะห์เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี พบว่าเค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี ได้ดังนี้ ประเด็นจุดเน้น คือ 1) มีการดูแลและปรับปรุงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยมุ่งเน้นการสร้างและดูแลพื้นที่ภายในโรงเรียนให้สะอาด ปลอดภัย และเป็นมิตร และการปรับปรุงอาคารสถานที่ให้มีความเหมาะสมและอบอุ่นเหมือนบ้านหลังที่สอง 2) มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง โดยจัดสร้างจุดหรือมุมต่าง ๆ ที่ให้นักเรียนได้นั่งพักผ่อน อ่านหนังสือ หรือทำกิจกรรมตามความต้องการ พร้อมจัดพื้นที่สีเขียวและบรรยากาศที่โปร่ง โล่ง และเป็นพื้นที่ที่ครูสามารถสอดส่องดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนในกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้ร่วมทำกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียน ครูจะเป็นผู้ดูแลและร่วมทำกิจกรรมกับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมที่ช่วยสร้างความผูกพันระหว่างเพื่อน รุ่นพี่ และรุ่นน้อง ประเด็นทั่วไป คือ 1) สภาพแวดล้อมของสถาบันครอบครัวมีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตและพฤติกรรมของนักเรียน ครอบครัวที่สนับสนุนทางอารมณ์ สร้างความอบอุ่น และจัดการความคาดหวังอย่างเหมาะสม สามารถส่งเสริมความมั่นคงทางอารมณ์ ลดความเครียด และสนับสนุนพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียน 2) มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) มีการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาบูรณาการร่วมกันกับชุมชนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ประเด็นที่น่าสนใจ คือ จัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนที่เพิ่งเข้ามาในโรงเรียนได้รู้จักเพื่อน รุ่นพี่ ครู และสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ รวมถึงสร้างความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในโรงเรียน สามารถปรับตัวเข้ากับโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม และได้แนวคำถามสำหรับใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ “อะไรคือสิ่งที่โรงเรียนของท่านทำแล้วพบว่าสามารถช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีได้ดีที่สุดภายในโรงเรียน? ทำอย่างไร?”

5.1.2.7 ผลการวิเคราะห์การคิดแบบบรรจบกัน (Convergent analysis) เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลผู้ให้ข้อมูล 5 คนขึ้นไป จากจำนวนทั้งหมด 9 คน (คิดเป็นตั้งแต่ร้อยละ 55.56 ขึ้นไป) มีความเห็นซ้ำหรือสอดคล้องกัน จะถือว่าเป็นการคิดแบบบรรจบกันที่เพียงพอสำหรับการนำไปวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย ทั้งนี้ ในด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ การปลูกฝัง วินัยคุณธรรมจริยธรรมในชีวิตประจำวัน (คิดเป็นร้อยละ 88.89) การมีกิจกรรมร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานภายนอก (คิดเป็นร้อยละ 77.78) และ นักเรียนขาดทักษะใช้สื่ออย่างเหมาะสม (คิดเป็นร้อยละ 66.67)

5.1.2.8 ผลการวิเคราะห์การคิดแบบแตกต่าง (Divergent analysis) เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเพียง 1-2 คน จากจำนวนทั้งหมด 9 คน (คิดเป็นตั้งแต่ร้อยละ 22.22 ลงมา) ซึ่งจากประเด็นความเห็นต่าง ผู้วิจัยเล็งเห็นว่ามีความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

จำนวน 1 ประเด็น เหมาะสมและเป็นประโยชน์ คือ กิจกรรมนักเรียนดูแลสอดส่องพฤติกรรมนักเรียน (คิดเป็นร้อยละ 11.11)

5.1.2.9 ผลการวิเคราะห์เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม พบว่า เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม ได้ดังนี้ ประเด็นจุดเน้น คือ 1) มีการปลูกฝังวินัย คุณธรรม และจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียน เช่น การมาโรงเรียนตรงเวลา การแต่งกายเรียบร้อย การทักทายครู การเข้าแถวเคารพธงชาติ และการรักษาความสะอาด รวมถึงจัดกิจกรรมเสริม เช่น การนั่งสมาธิ ค่ายธรรมะ และกิจกรรมจิตอาสา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 2) มีการจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่ผู้เรียน อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง โดยโรงเรียนสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ชุมชน วัด ทหาร โรงพยาบาล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน เพื่อจัดกิจกรรมร่วมกับนักเรียนในด้านจิตอาสา ศาสนา วัฒนธรรม การฝึกระเบียบวินัย และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ 3) สถานศึกษาจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะการใช้สื่ออย่างเหมาะสม ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ สื่อสารอย่างมีวิจารณญาณ แสดงออกอย่างเหมาะสม และมีวินัย คุณธรรม รวมถึงสุขภาพจิตที่ดี อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ประเด็นทั่วไป คือ 1) มีการสนับสนุนให้ครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนระเบียบของสถานศึกษา อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 2) มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและผู้เรียนในการขัดเกลาพฤติกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) มีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับทักษะชีวิตในการดำเนินชีวิตและการสร้างความสุขของผู้เรียน 4) มีการส่งเสริมการปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้เหมาะสมอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ประเด็นที่น่าสนใจ คือ สภาพแวดล้อมในชุมชนมีผลต่อการปลูกฝังวินัยและคุณธรรมของนักเรียน หากคนในชุมชนไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น มีพฤติกรรมเสี่ยง ทะเลาะวิวาท หรือเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด จะส่งผลให้ความพยายามของโรงเรียนในการอบรมนักเรียนในด้านวินัยและคุณธรรมลดประสิทธิภาพลง และได้แนวคำถามสำหรับใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ “อะไรคือสิ่งที่โรงเรียนของท่านทำแล้วช่วยให้นักเรียนมีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขได้ดีที่สุด? ทำอย่างไร?”

5.1.2.10 ผลการวิเคราะห์การคิดแบบบรรจบกัน (Convergent analysis) เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลผู้ให้ข้อมูล 5 คนขึ้นไป จากจำนวนทั้งหมด 9 คน (คิดเป็นตั้งแต่ร้อยละ 55.56 ขึ้นไป) มีความเห็นซ้ำหรือสอดคล้องกันจะถือว่าเป็นการคิดแบบบรรจบกันที่เพียงพอสำหรับการนำไปวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย ทั้งนี้ ในด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน สามารถสรุปได้ 5 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น (คิดเป็นร้อยละ 100.00) การมีส่วนร่วมในการเลือกตัวแทนนักเรียน (คิดเป็นร้อยละ 77.78) นักเรียนขาดทักษะในการใช้โซเชียล (คิดเป็นร้อยละ 77.78) ความคาดหวังไม่ได้รับการตอบสนอง (คิดเป็นร้อยละ 55.56) และ หน่วยงานภายนอกจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย (คิดเป็นร้อยละ 55.56)

5.1.2.11 ผลการวิเคราะห์การคิดแบบแตกต่าง (Divergent analysis) คำโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเพียง 1-2 คน จากจำนวนทั้งหมด 9 คน (คิดเป็นตั้งแต่ร้อยละ 22.22 ลงมา) ซึ่งจากประเด็นความเห็นต่าง ผู้วิจัยเล็งเห็นว่ามีความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 1 ประเด็น เหมาะสมและเป็นประโยชน์ คือ การเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนก่อนเป็นตัวแทนนักเรียน (คิดเป็นร้อยละ 22.22)

5.1.2.12 ผลการวิเคราะห์คำโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน พบว่า คำโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ได้ดังนี้ ประเด็นจุดเน้น คือ 1) มีการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมตามวิถีระบอบประชาธิปไตยอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีบทบาทในการเสนอชื่อ สมัครรับเลือกตั้ง หรือเลือกตัวแทน เช่น หัวหน้าห้อง ประธานนักเรียน หรือสภานักเรียน 2) มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นในการพัฒนาสถานศึกษาของผู้เรียนอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยการสร้างพื้นที่ให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางในการกำหนดกฎระเบียบหรือพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ประเด็นทั่วไป คือ 1) โอกาสของสถานศึกษาที่จะส่งเสริมทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการคิดวิเคราะห์และประเมินข้อมูลอย่างรอบคอบ ส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อ การสื่อสารอย่างมีจริยธรรม และการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง เพื่อสนับสนุนพฤติกรรมรับผิดชอบและสุขภาพจิตเชิงบวกของนักเรียน 2) สถานศึกษามีโอกาสในการสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนผ่านสภานักเรียน โดยจัดกระบวนการรับฟังและชี้แจงแนวทางอย่างโปร่งใสและสร้างความเข้าใจร่วมกันถึงข้อจำกัดต่างๆ ทำให้นักเรียนรับรู้ความคิดเห็นของตนได้รับการพิจารณาและกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) การจัดอบรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภายนอก เช่น สภาเด็กและเยาวชน กกต. หรือหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมในสังคมตามหลักประชาธิปไตย 4) มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 5) มีส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 6) มีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดูแล ปรับปรุง สถานศึกษาอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 7) มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยเหลือครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 8) มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยเหลือเพื่อนผู้เรียนในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 9) มีการสนับสนุนกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสดูแลไปช่วยเหลือชุมชนและสังคมภายนอกอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ประเด็นที่น่าสนใจ คือ การวางรากฐานความรู้ด้านประชาธิปไตยตั้งแต่ชั้น ม.4 ให้นักเรียนเรียนรู้บทบาทหน้าที่ การมีส่วนร่วม และการแสดงออกอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งจัดกิจกรรมให้คำแนะนำจากอดีตประธานนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจแนวทางการปฏิบัติตนและสามารถทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง และได้แนวคำถามสำหรับการใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ “อะไรคือสิ่งที่โรงเรียนของท่านทำแล้ว ทำให้นักเรียนรู้สึกถึงความเป็นประชาธิปไตยได้ดีที่สุด? ทำอย่างไร?”

5.1.3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสนทนากลุ่ม

5.1.3.1 ผลการวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่ม แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการบริการอนามัยโรงเรียน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลอย่างน้อย จำนวน 3 คน จากจำนวนทั้งหมด 8 คน (คิดเป็นตั้งแต่ร้อยละ 37.50 ขึ้นไป) มีความเห็นซ้ำหรือสอดคล้องกัน จะถือว่าเป็นประเด็นที่เพียงพอสำหรับการนำไปวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย ทั้งนี้ในด้านบริการอนามัยโรงเรียน สามารถสรุปได้ 2 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก (คิดเป็นร้อยละ 37.50) และ มีเจ้าหน้าที่ประจำ (คิดเป็นร้อยละ 37.50)

5.1.3.2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ด้านบริการอนามัยโรงเรียน ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านบริการอนามัยโรงเรียน ได้ดังนี้ ประเด็นจุดเน้น คือ 1) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก เช่น โรงพยาบาล สาธารณสุข เทศบาล หรือเขตพื้นที่การศึกษาในการสนับสนุนทรัพยากรบุคคล เช่น พยาบาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญ การดูแลสุขภาพ ป้องกัน คัดกรอง เฝ้าระวัง หรือจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขภาพกายจิตและทักษะชีวิต แก่ครูและนักเรียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 2) การส่งเสริมทั้งครูและนักเรียนให้มีความรู้และทักษะด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต โดยจัดอบรมครูให้มีความรู้เบื้องต้นในการดูแลและคัดกรองนักเรียนอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งจัดกิจกรรมหรือเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่นักเรียน เพื่อสร้างความตระหนักในการดูแลตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเหมาะสม อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) การทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียนในการช่วยเหลือดูแลคัดกรองผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เช่น ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และครูพยาบาล เพื่อดูแลและส่งเสริมสุขภาพทั้งด้านกายและจิตใจของนักเรียน โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน การสื่อสารข้อมูลอย่างต่อเนื่อง และมีแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกัน เช่น การสังเกตอาการเบื้องต้น การคัดกรองนักเรียนที่มีความเสี่ยง การให้คำปรึกษาเบื้องต้น และการส่งต่อกรณีที่เป็นไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือโรงพยาบาล 4) โรงเรียนมีครูหรือเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้านประจำอยู่ห้องพยาบาล เช่น ครูแนะแนว นักจิตวิทยา หรือพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งสามารถดูแลทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ช่วยคัดกรอง สังเกตอาการ และให้คำแนะนำเบื้องต้นหรือส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้ได้รับการดูแลอย่างถูกวิธี ประเด็นทั่วไป คือ 1) การจัดให้มีพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับให้บริการด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตแก่นักเรียน โดยห้องพยาบาลทำหน้าที่ให้บริการด้านอนามัย เช่น การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การดูแลรักษาอาการเจ็บป่วยทั่วไป มีห้องให้คำปรึกษา เป็นพื้นที่ที่จัดไว้เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้ารับคำปรึกษาในบรรยากาศที่เป็นส่วนตัว ผ่อนคลาย และปลอดภัย 2) มีการพัฒนาบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 3) มีการประสานงานและส่งต่อผู้เรียนให้หน่วยงานภายนอกอย่างเป็นระบบ 4) มีการปรับเปลี่ยนการบริการสุขภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 5) มีการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน

ในการพัฒนาการบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 6) มีการปรับปรุงแนวทางการติดตามผลการให้บริการสุขภาพในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง และประเด็นที่น่าสนใจ การจัดอาหารและโภชนาการให้เหมาะสมกับความต้องการและความหลากหลายของนักเรียน ทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ ความสะอาด และความอร่อย เพื่อให้ร่างกายของนักเรียนได้รับพลังงานและสารอาหารครบถ้วน

5.1.3.3 ผลการวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่ม แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี พบว่า ผู้ให้ข้อมูลอย่างน้อย 3 คน จากจำนวนทั้งหมด 8 คน (คิดเป็นตั้งแต่ร้อยละ 37.50 ขึ้นไป) มีความเห็นซ้ำหรือสอดคล้องกัน จะถือว่าเป็นประเด็นที่เพียงพอสำหรับการนำไปวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย ทั้งนี้ ในด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ การให้ความสำคัญกับความปลอดภัย (คิดเป็นร้อยละ 100.00) สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ (คิดเป็นร้อยละ 50.00) และ การส่งเสริมสัมมาคารวะ จิตสาธารณะ และการเสียสละของนักเรียนในกิจกรรมต่างๆ นักเรียน (คิดเป็นร้อยละ 37.50)

5.1.3.4 ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี ได้ดังนี้ ประเด็นจุดเน้น คือ 1) ดูแลและปรับปรุงสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ในสถานศึกษาให้มีความสะอาด ปลอดภัย และเป็นมิตร อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง รวมถึงใช้เครือข่ายรอบโรงเรียนในการสนับสนุน เฝ้าระวัง อันตรายที่จะเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกของสถานศึกษา 2) มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง โดยจัดสร้างจุดหรือมุมต่าง ๆ ที่ให้นักเรียนได้นั่งพักผ่อน อ่านหนังสือ หรือทำกิจกรรมตามความต้องการ พร้อมจัดพื้นที่สีเขียวและบรรยากาศที่โปร่ง โล่ง และเป็นพื้นที่ที่ครูสามารถสอดส่องดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งภายในและนอกโรงเรียนรวมถึงการร่วมกิจกรรมเพื่อสังคม หรือกิจกรรมที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์โดยนักเรียนสามารถคิดริเริ่มกิจกรรมได้เอง ส่วนครูทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและสนับสนุนเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ ประเด็นทั่วไป คือ 1) มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 2) มีการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาบูรณาการร่วมกันกับชุมชนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง และประเด็นที่น่าสนใจ คือ การจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนที่เพิ่งเข้ามาในโรงเรียนได้รู้จักเพื่อน รุ่นพี่ ครู และสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ รวมถึงสร้างความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในโรงเรียน สามารถปรับตัวเข้ากับโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม

5.1.3.5 ผลการวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่ม แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลอย่างน้อย 3 คน จากจำนวนทั้งหมด 8 คน (คิดเป็นตั้งแต่ร้อยละ 37.50 ขึ้นไป) มีความเห็นซ้ำหรือสอดคล้องกัน จะถือว่าเป็นประเด็นที่เพียงพอสำหรับการนำไปวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย ทั้งนี้ ในด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม สามารถสรุปได้ 3 ประเด็นตามลำดับ ดังนี้ สอดแทรกวินัย คุณธรรม จริยธรรม ในกิจกรรมประจำวัน (คิดเป็นร้อยละ 62.50) มีกิจกรรมหลากหลายมิติ (คิดเป็นร้อยละ 50.00) และ หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (คิดเป็นร้อยละ 50.00)

5.1.3.6 ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม ได้ดังนี้ ประเด็นจุดเน้น คือ 1) การปลูกฝังนักเรียนให้เป็นผู้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสาธารณะ ผ่านกิจกรรมประจำวันในสถานศึกษา โดยมีสถานักเรียนคอยดูแล เช่น การมาโรงเรียน การแต่งกาย การทำบุญตักบาตรในวันพระ การสวดมนต์ประจำวัน การทำความสะอาดเขตพื้นที่ 2) เปิดโอกาสหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลนักเรียน ผ่านการจัดกิจกรรมอบรม ปรับพฤติกรรม หรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม รวมถึงส่งเสริมการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 3) สถานศึกษาจัดกิจกรรมหลากหลาย พัฒนาทักษะการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสารอย่างมีวิจารณญาณ กิจกรรมคุณธรรม จริยธรรม จิตอาสา บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมวินัย คุณธรรม จิตสำนึกที่ดี และพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ประเด็นทั่วไป คือ 1) มีการสนับสนุนให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนระเบียบของสถานศึกษา อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 2) มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนในการขัดเกลาพฤติกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) มีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับทักษะชีวิตในการดำเนินชีวิตและการสร้างความสุขของผู้เรียน 4) มีการส่งเสริมการปรับปรุงพัฒนากฎระเบียบวินัยของสถานศึกษาให้เหมาะสมอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง และประเด็นที่น่าสนใจ คือ กิจการนักเรียนดูแลสอดส่องพฤติกรรมนักเรียน หมายถึง การติดตามและกำกับพฤติกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่องในทุกช่วงเวลาที่มีโอกาสเกิดพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น ช่วงเข้าก่อนเข้าแถว หรือพื้นที่ที่นักเรียนมักรวมตัวกัน เพื่อเสริมสร้างวินัย คุณธรรม และ จริยธรรม ปลูกฝังความรับผิดชอบ และส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในโรงเรียน

5.1.3.7 ผลการวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่ม แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลอย่างน้อย 3 คน จากจำนวนทั้งหมด 8 คน (คิดเป็นตั้งแต่ร้อยละ 37.50 ขึ้นไป) มีความเห็นซ้ำหรือสอดคล้องกัน จะถือว่าเป็นประเด็นที่เพียงพอสำหรับการนำไปวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย ทั้งนี้ ในด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน สามารถสรุปได้ 3 ประเด็นตามลำดับ ดังนี้ การขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนผ่านสถานักเรียน (คิดเป็นร้อยละ 50.00)

สร้างความเสมอภาคและให้ทุกคนได้แสดงออกตามความต้องการในโรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 37.50) และการดำเนินงานด้านสถานักเรียน (คิดเป็นร้อยละ 37.50)

5.1.3.8 ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ได้ดังนี้ ประเด็นจุดเน้น คือ 1) การจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมตามวิถีประชาธิปไตย อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เช่น การเสนอชื่อ สมัครรับเลือกตั้ง หรือเลือกตัวแทน โดยให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย มีสิทธิออกเสียง และเลือกผู้แทนของตนเอง 2) การสร้างพื้นที่ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดกฎระเบียบหรือพัฒนา กิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักการใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) การส่งเสริมให้สถานักเรียนทำหน้าที่เป็นแกนนำในการประสานงานและขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมจิตอาสา และกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการทำงานร่วมกัน การแสดงความคิดเห็น และการรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ประเด็นทั่วไป คือ 1) การจัดอบรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภายนอก เช่น สภาเด็กและเยาวชน กกต. หรือหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมในสังคมตามหลักประชาธิปไตย 2) มีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดูแล ปรับปรุง สถานศึกษาอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 3) มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยเหลือครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 4) มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยเหลือเพื่อนผู้เรียนในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 5) มีการสนับสนุนกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสดูแลไปช่วยเหลือชุมชนและสังคมภายนอกอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และประเด็นที่น่าสนใจ คือ การวางรากฐานความรู้ด้านประชาธิปไตยตั้งแต่ชั้น ม.4 ให้นักเรียนเรียนรู้บทบาท หน้าที่ การมีส่วนร่วม และการแสดงออกอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งจัดกิจกรรมให้คำแนะนำจากอดีตประธานนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจแนวทางการปฏิบัติตนและสามารถทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง

5.1.4 ผลการนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยใช้ทฤษฎีระบบมาใช้ในการอธิบาย ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Outputs) ผลลัพธ์ (Outcome) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และ ผลกระทบ (Impact) การดำเนินงานขับเคลื่อนด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริการอนามัยโรงเรียน ด้านการสร้างวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่ดี ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ซึ่งทำให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวกต่อนักเรียนและสถานศึกษา

5.1.4.1 ปัจจัยนำเข้า (Input) ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาบริบท ประกอบด้วย ด้านบริการอนามัยโรงเรียน ด้านการสร้างวัฒนธรรม และมีสภาพแวดล้อมที่ดี ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรมจริยธรรม และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน 2) การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม และ 3) การบริหารจัดการ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ SWOT analysis วงจรคุณภาพ PDCA และ ทฤษฎีระบบ (System Theory)

5.1.4.2 กระบวนการ (Process) ผู้วิจัยนำแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาโดยขับเคลื่อนด้วยวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และปรับปรุงพัฒนา (Act) ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริการอนามัยโรงเรียน ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรมจริยธรรม และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ดังนี้ ด้านบริการอนามัยโรงเรียน (H – Health Services) ประกอบด้วย 1) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Networking) 2) การส่งเสริมทั้งครูและนักเรียนให้มีความรู้และทักษะ (Promotion) 3) การทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน (Coordination) และ 4) โรงเรียนมีครูหรือเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้าน (Specialist) ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี (E – Environment) ประกอบด้วย 1) ดูแลและปรับปรุงสภาพแวดล้อม (Maintenance) 2) มีการพัฒนาสภาพแวดล้อม (Development) และ 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม (Participation) ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม (A – Attitude & Ethics) ประกอบด้วย 1) การปลูกฝังนักเรียนให้เป็นผู้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสาธารณะ (Character) 2) เปิดโอกาสหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก (Opportunity) และ 3) สถานศึกษาจัดกิจกรรมหลากหลาย (Activities) และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน (D – Democracy) ประกอบด้วย 1) การจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างจิตสำนึกที่ดี (Activities) 2) การสร้างพื้นที่ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น (Forum) และ 3) การส่งเสริมให้สถานักเรียนทำหน้าที่เป็นแกนนำ (Leadership)

5.1.4.3 ผลผลิต (Output) ผลผลิตของแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา หลังขับเคลื่อนด้วยวงจรคุณภาพ PDCA สามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้ดังนี้ ด้านบริการอนามัยโรงเรียน (H – Health Services) สุ่มาตรการ 5พ. (3พัฒนา, 2เพิ่มเติม) ประกอบด้วย 1) พัฒนาภาคีเครือข่ายในด้านการบริการอนามัยโรงเรียนที่มีคุณภาพ 2) พัฒนาความรู้เบื้องต้นในการดูแลตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นให้ทั้งครูและนักเรียน 3) พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพ 4) เพิ่มเติมครูหรือเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้าน และ 5) เพิ่มเติมการจัดอาหารและโภชนาการให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี (E – Environment) สุ่มาตรการ 4ส. (1 สร้างเสริม, 3 สนับสนุน) ประกอบด้วย 1) สร้างเสริมภูมิทัศน์ให้มีความปลอดภัย และเป็นมิตร 2) สนับสนุนสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) สนับสนุนให้ทุกภาคส่วน

มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา และ 4) สนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมการปรับตัวของนักเรียนใหม่ ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม (A – Attitude & Ethics) สู่มาตรฐานการ 4ป. (1 ประสาน, 3 ปรับเปลี่ยน) ประกอบด้วย 1) ปรับเปลี่ยนกิจกรรมในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับนักเรียน 2) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการดูแลพฤติกรรมนักเรียน 3) ปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้มีความหลากหลายเหมาะสมกับยุคสมัย และ 4) ปรับเปลี่ยนกลไกกำกับติดตามพฤติกรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน (D –Democracy) สู่มาตรฐาน 4ข. (1 ขยับขยาย, 3 ขับเคลื่อน) ประกอบด้วย 1) ขับเคลื่อนกิจกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมตามวิถีประชาธิปไตย 2) ขยับขยายพื้นที่แสดงความคิดเห็น 3) ขับเคลื่อนกิจกรรมสถานศึกษาโดยมีสถานนักเรียนร่วมดำเนินงาน และ 4) ขับเคลื่อนกิจกรรมสร้างรากฐานความรู้ด้านประชาธิปไตย

5.1.4.4 ผลลัพธ์ (Outcome) ผลลัพธ์ของแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้ดังนี้ ด้านบริการอนามัยโรงเรียน (H – Health Services) ผลลัพธ์ คือ นักเรียนมีสุขภาพกายใจที่ดี ครูมีความรู้ในการดูแลสุขภาพ สถานศึกษามีระบบอนามัยที่มีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี (E – Environment) ผลลัพธ์คือ สถานศึกษามีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย เป็นมิตร และเอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม (A – Attitude & Ethics) ผลลัพธ์คือ นักเรียนมีวินัย คุณธรรม และจริยธรรมในชีวิตประจำวัน และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน (D –Democracy) ผลลัพธ์คือ นักเรียนมีความเข้าใจหลักประชาธิปไตย เคารพสิทธิของผู้อื่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา

5.1.4.5 ผลสะท้อนกลับ (feedback) คือ จากการรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

5.1.4.6 ผลกระทบ (Impact) คือ ครูและนักเรียนมีสุขภาพกายใจแข็งแรง สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

5.2.1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่ามี 3 ด้านที่มีเท่ากัน ได้แก่ บริการอนามัยโรงเรียน การสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี และการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม รองลงมาคือด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ตามลำดับ สอดรับกับผลของการศึกษา แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ

ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน และด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียนตามลำดับ (ณพิชญ์ ประพันธ์พจน์ และ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์, 2566 : 152-153) ภายหลังได้มีการศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า ทั้งในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน รองลงมาคือ ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านสุขภาพอนามัย (ศิริลักษณ์ นิสสัยพันธุ์ และคณะ, 2566 : 14) นอกจากนี้การศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านจากค่าเฉลี่ย ได้แก่ ด้านส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน และด้านส่งเสริมประชาธิปไตยตามลำดับ (จิรวดี หนูเกื้อ และพัชรภา ตันติชูเวช, 2567 : 489) ขณะเดียวกันการศึกษการพัฒนาแบบการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างวินัย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญาวัดใหญ่อินทาราม สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างวินัย คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (สกันณวุฒิ เศรษฐ์ภูมิ, 2566 : 969-970) ซึ่งในอีกด้านหนึ่งได้มีการศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า การบริหารสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน (วันวิสาข์ อังคะณาและคณะ, 2566 : 256) และยังสนับสนุนการศึกษาแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามุกดาหารผลการวิจัย พบว่า สภาพการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมาก (เกียรติศักดิ์ ภาควมูมิ และ กฤษณก ดวงชาทม, 2567 : 879-890)

โดยสรุป ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ประกอบด้วย บริการอนามัยโรงเรียน การสร้างวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่ดี การส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยเฉพาะด้านการบริการอนามัยโรงเรียน การสร้างวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่ดี รวมถึงการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียนที่ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาสุขภาพจิตของผู้เรียนให้มีความสมดุลทางอารมณ์และพฤติกรรมที่เหมาะสม

5.2.1.1 ด้านบริการอนามัยโรงเรียน มีการดำเนินการโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาพบว่า 3 อันดับแรก โดย 3 อันดับแรก ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการพัฒนาบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง รองลงมาคือ มีการช่วยเหลือดูแลคัดกรองผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และ เปิดโอกาสให้หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้เรียน อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ที่มีค่าเท่ากัน ตามลำดับ ซึ่งกล่าวได้ว่า แนวทางการพัฒนาบริการด้านสุขภาพอนามัยมีความสำคัญเป็นอันดับแรกเนื่องจากการพัฒนาบริการด้านสุขภาพสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์หรือความต้องการของเด็กในปัจจุบัน ซึ่งเห็นได้ชัดจากผลการศึกษาการพัฒนาแบบการส่งเสริมสุขภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร พบว่า รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมคนรักสุขภาพต้องกล้าเปลี่ยน 2) กิจกรรมสุขภาพดีสร้างได้ด้วยตนเอง 3) กิจกรรมจิตอาสาร่วมสร้างสรรค์สังคม 4) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) กิจกรรมการแข่งขันจัดนิทรรศการส่งเสริมสุขภาพ และ 6) กิจกรรมแนะแนวสุขภาพ ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ส่วนผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมสุขภาพทางกาย พฤติกรรมสุขภาพทางจิตใจ พฤติกรรม สุขภาพทางสังคม และความรู้ การส่งเสริมสุขภาพหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 (มิ่งขวัญ ศิริโชคติ และคณะ, 2563 : 172-173) ในส่วนของแนวทางการช่วยเหลือดูแลคัดกรองผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และเปิดโอกาสให้หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้เรียนทั้ง 2 ข้อมีความสำคัญรองลงมา เนื่องจากช่วยให้เกิดการดูแลสุขภาพนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุม และเกิดความร่วมมือจากหลายฝ่าย ส่งผลให้การส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียนมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เช่นเดียวกับการศึกษา แนวคิดการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้สุขศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กของประเทศไทยภายใต้บริบทการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า การจัดกิจกรรมสุขศึกษาควรได้รับการปรับเปลี่ยนเพื่อให้นักเรียนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างยั่งยืนและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันโดยการส่งเสริมความรู้ ค่านิยม เจตคติ และความรับผิดชอบต่อสุขภาพของตนเองและกลุ่มบุคคลในชุมชน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับหน่วยงานในชุมชนเป็นกุญแจสำคัญหนึ่งที่จะส่งเสริมสุขภาพดีให้กับนักเรียนและบุคคลในชุมชนได้สรุปผล: การปรับเปลี่ยนกิจกรรมสุขศึกษาเพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน โดยเน้นการส่งเสริมความรู้ ค่านิยม เจตคติ และความรับผิดชอบต่อสุขภาพของนักเรียนและชุมชน การมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับหน่วยงานในชุมชนมี perceptive สำคัญในการส่งเสริมสุขภาพที่ยั่งยืนและส่งผลดีต่อทั้งนักเรียนและชุมชนในระยะยาว (วรรณา วัดโคกสูง และวิษณุ สุทธิวรรณ, 2567 : 436) เช่นเดียวกับผลการศึกษาการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน: การจัดองค์กรบริการและบทบาทของบุคลากรทางสุขภาพใน 7 ประเทศยุโรป ผลการวิจัยพบว่า แม้ว่าการให้บริการด้านสุขภาพสำหรับเด็กและวัยรุ่นจะแตกต่างกันไปอย่างมากในแต่ละประเทศ แต่ บริการด้านสุขภาพที่มีอยู่ค่อนข้างคล้ายคลึงกัน ในทุกประเทศ รูปแบบการเน้นด้านต่าง ๆ ของบริการเหล่านี้แตกต่างกันไปตาม วัฒนธรรมทางการเมืองและสถาบัน

ของแต่ละประเทศ โดยสามารถจำแนกรูปแบบการให้บริการอนามัยโรงเรียนได้ 3 ประเภท คือ บริการชุมชนเป็นฐาน, บริการในโรงเรียนเป็นฐาน, หรือ เน้นตามความต้องการด้านสุขภาพ สรุปผลได้ว่า ทุกประเทศมีบริการ การศึกษาและส่งเสริมสุขภาพ แต่การให้บริการเหล่านี้แตกต่างกันอย่างมากระหว่างประเทศ บริการอาจจัดโดย บุคลากรเฉพาะด้าน (เจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือครู) หรือถือเป็น ความรับผิดชอบร่วมกันของชุมชนการศึกษาโดยรวม (Pommier et al., 2010 : 182–188)

โดยสรุป การบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียน ในสถานศึกษา ด้านบริการอนามัยโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี ระยอง ที่มีประสิทธิผลสูงสุด คือ การพัฒนาบริการด้านสุขภาพอนามัย สามารถตอบสนองต่อความต้องการด้านสุขภาพของนักเรียนได้อย่างตรงจุด สร้างความต่อเนื่องและครอบคลุมในการดูแลนักเรียน ทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม อีกทั้งยังส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานภายใน และภายนอก ทำให้การส่งเสริมสุขภาพมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยหลายฉบับที่ชี้ว่าการปรับกิจกรรมสุขภาพให้เหมาะสมและมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน

5.2.1.2 ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีการดำเนินการรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย โดย 3 อันดับแรก ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการดูแล และปรับปรุงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอย่างน้อยปีการศึกษา ละ 1 ครั้งที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับ ความต้องการของผู้เรียนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง และมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า แนวทางการดูแล และปรับปรุงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอันดับแรกเนื่องจาก เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ดีช่วยส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้และความปลอดภัยของนักเรียน ซึ่งเห็นได้ชัดจากผลการศึกษากิจการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน กลุ่มเครือข่ายศรีเชียงใหม่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า 1. การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน กลุ่มเครือข่ายศรีเชียงใหม่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านภูมิทัศน์ 2. แนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน กลุ่มเครือข่ายศรีเชียงใหม่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดบทบาทบุคลากรให้มีความชัดเจน ด้านความปลอดภัย ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดการสิ่งที่เป็นภัยแก่นักเรียน ด้านอาคารสถานที่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านภูมิทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรบำรุงรักษาภูมิทัศน์ ในโรงเรียน (อุไรพร นครธรรม, 2566 : 129) ในทำนองเดียวกันแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนเองก็ถือว่ามีความสำคัญรองลงมา

ในการสนับสนุนนักเรียนเช่นกัน เนื่องจากช่วยส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้และการพัฒนาการของผู้เรียน สนับสนุนการมีส่วนร่วมและความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อม และช่วยให้การบริหารจัดการและกระบวนการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพตั้งผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และ สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด 2) การพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุด และ 3) แนวทางการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน (พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และคณะ, 2565 : 1342) ขณะที่แนวทางการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน เนื่องจากทำให้นักเรียนมีความสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งสนับสนุนแนวคิด สภาพแวดล้อมทางวิชาการ คือ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน รวมถึงการบริการที่ส่งเสริมและสนับสนุนทางวิชาการ เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์มากที่สุด ในบรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส น่าเรียนรู้ ครูและนักเรียนรักกัน ไม่มี ความกลัวหรือวิตกกังวล ทุกคนอยากมาโรงเรียน การจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการที่ดีประกอบด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ส่งเสริมความสามารถของนักเรียนแต่ละคน โดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเอง และให้เกียรติกัน ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ช่วยกันคิดและทำร่วมกันระหว่างผู้สอนและ ผู้เรียน สภาพแวดล้อมเช่นนี้จะทำให้ทุกคนมีความสุข มีความมั่นใจ และตระหนักในคุณค่าของตนเอง (ธเนศ ขำเกิด, 2563 : ออนไลน์)

โดยสรุป การบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียน ในสถานศึกษา ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดีที่มีประสิทธิผลสูงสุด คือ การดูแลและปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และ การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งล้วนช่วยสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

5.2.1.3 ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม มีการดำเนินการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย โดย 3 อันดับแรก ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่หลากหลายอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่ผู้เรียนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า แนวทางการส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่หลากหลายได้รับความสำคัญเป็นอันดับแรก เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้

มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรม คุณลักษณะ และทักษะทางสังคมของผู้เรียน อย่างเป็นรูปธรรม ดังผลการศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างวินัย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงามของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่า มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างวินัย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงามของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ในปีการศึกษา 2561 โรงเรียน ได้จัดกิจกรรมทั้งหมด 23 กิจกรรม โดยมี 11 กิจกรรมที่มีการพัฒนา และมี 12 กิจกรรมที่ไม่มีการพัฒนา ต่อมาในปีการศึกษา 2562 พฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 18 พฤติกรรม ส่วนกิจกรรมที่ยังไม่มีการพัฒนามีเพียง 5 กิจกรรม ได้แก่ การจัดประกวดระหว่างชั้น เรื่องความรับผิดชอบต่าง ๆ การบรรยายหรืออ่านสารคดี นิทาน เกี่ยวกับธรรมะในวันธรรมสวนะ การจัดนักเรียนที่มีความสามารถทางธรรมะออกเผยแพร่ธรรม การจัดแสดงละครธรรมะ เช่น ลูกกตัญญู ลูกหมี่เรียนรู้ เศษผ้าคุณยาย และการจัดโครงการพัฒนาค่านิยม 12 ประการ ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการพัฒนาคุณลักษณะและค่านิยมของนักเรียน อย่างชัดเจน และชี้ให้เห็นกิจกรรมที่ยังควรได้รับการปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด (สกันณ์วุฒิ เศรษฐีกุล, 2566 : 969-970) ในลักษณะเดียวกัน แนวทางการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝัง คุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน ได้รับอันดับรองลงมาเนื่องจากการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ใช้เวลา และอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ตามผลการศึกษา การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียน พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริม คุณธรรมและจริยธรรมเป็นการลงทุนระยะยาวที่สำคัญเพื่อสร้างคนดี สร้างสังคมที่ดี และพัฒนา ประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า โดยมีวิธีการดำเนินงาน ได้แก่ 1) ครูมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแล และให้คำแนะนำแก่นักเรียน 2) กิจกรรมหลากหลาย เช่น กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมบริการชุมชน การอบรม 3) สอดคล้องกับหลักสูตร การจัดกิจกรรมต้องสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา และ 4) ประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (พระดิเรกศักดิ์ อดุตทีโป (พิมพ์บุตร) และคณะ, 2567 : 66) ขณะที่แนวทางการจัดกิจกรรมที่ช่วย เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่ผู้เรียนอยู่ในลำดับความสำคัญลำดับต่อมา เนื่องจากการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นพฤติกรรมที่ต้องอาศัยเวลา ความต่อเนื่อง และความร่วมมือ จากหลายฝ่าย จึงเป็นแนวทางที่ดำเนินการได้ยากกว่าแนวทางอื่น รวมทั้งยังต้องการการติดตามและ ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ยังพบงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกันซึ่งเป็นการศึกษาการเสริมสร้าง พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัด อุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนรองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ด้านความรับผิดชอบต่อ โรงเรียน และด้านความรับผิดชอบต่อ สิ่งแวดล้อม ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน 2) กิจกรรม เสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วย (2) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำความสะอาด จัดระเบียบ สิ่งของ และแยกขยะ (1) วางแผนดำเนินกิจกรรม โดยให้นักเรียนร่วมกันกำหนด (2.1) ปัญหา ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนที่ต้องการแก้ไข (2.2) สาเหตุของปัญหา (2.3) เป้าหมาย และตัวชี้วัด

ความสำเร็จ (2.4) หลักธรรมที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม (2.5) แนวทางแก้ไขปัญหา (3) ดำเนินกิจกรรม และสรุปผล และ (4) ติดตามผลการทำกิจกรรม พบว่า หลังการทำกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม นักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน สูงกว่า ก่อนทำกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.001 3. แนวทางการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า หากต้องการให้บังเกิดผลอย่างยั่งยืน ควรเกิดจาก การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งครอบครัว โรงเรียน ชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ เครือข่ายอื่น ๆ โดยเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมลงมือทำกิจกรรมหรือได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจ ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และมีการกำกับ ติดตาม แนะนำ และประเมินผล โดยผู้ปกครอง และครู (พระมหาสุริยา ปวรชโย (ท่อนแก้ว), 2567 : 179-180)

โดยสรุป การบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียน ในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม และจริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี ระยอง ที่มีประสิทธิผลสูงสุด คือการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและสม่ำเสมอเพื่อปลูกฝังวินัย คุณธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่ผู้เรียน กิจกรรมเหล่านี้ช่วยพัฒนาพฤติกรรม คุณลักษณะ และทักษะทางสังคมของนักเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง มีความอดทน มีความเข้าใจในคุณค่าและจริยธรรม และสามารถปฏิบัติตนร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยหลายฉบับที่ชี้ว่า การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่มีส่วนร่วม และต่อเนื่องเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพจิตเชิงบวกของนักเรียน

5.2.1.4 ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มีการดำเนินการโดยรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย โดย 3 อันดับแรก ที่มีค่าเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด ได้แก่ 1) มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ 2) มีส่งเสริมการทำงาน เป็นทีมของผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียน ละ 1 ครั้ง และ 3) มีการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมตามวิถีระบอบประชาธิปไตย อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า แนวทางการส่งเสริมให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาถือเป็นแนวทางที่ได้รับความสำคัญเป็นอันดับแรก เนื่องจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและความรับผิดชอบต่อ รวมถึงส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยภายในสถานศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทของนักเรียนในฐานะ ผู้มีส่วนร่วมทางการศึกษา สอดรับกับผลการศึกษการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมคุณลักษณะความเป็น พลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ความท้าทาย เป็นฐาน ผลการวิจัย พบว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมด้วย โปรแกรมส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตาม แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ความท้าทายเป็นฐานสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 (อาคม แซ่ลิ้ม และ ชัยรัตน์ โตศิลา, 2567 : 322-323) ขณะที่แนวทาง การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาได้รับ

อันดับรองลงมา เนื่องจากการทำงานเป็นทีมทำให้นักเรียนได้ฝึกการตัดสินใจร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหาข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญของการเรียนรู้ประชาธิปไตย จากผลการศึกษาการสร้างความรู้เชิงสังคมของนักศึกษาผ่านการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า นักศึกษาให้การประเมินในเชิงบวกต่อความเป็นไปได้ในการทำงานร่วมกันในทีมที่มีความหลากหลาย ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการทำงานช่วยให้นักศึกษาสามารถข้ามขอบเขตความรู้ของตนเอง แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสร้างความรู้ใหม่ร่วมกัน งานวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงทัศนคติวิพากษ์ของนักศึกษาต่อประสบการณ์การทำงานเป็นทีมในอดีต ซึ่งมักเน้นแนวทางรายบุคคลมากกว่าการสร้างความรู้เชิงสังคม และสะท้อนถึงสาเหตุและผลลัพธ์ของประสบการณ์เหล่านั้นการสัมภาษณ์นักศึกษาเปิดเผยถึงความยากลำบากหลายประการที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานร่วมกัน เช่น ความสับสนในบทบาทของสมาชิกทีม ความไม่พอใจต่อการมีส่วนร่วมที่ไม่เท่าเทียมกัน และการขาดการแทรกแซงจากอาจารย์ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติอย่างกระตือรือร้นและอิสระ รวมถึงการสร้างความรู้เชิงสังคม ทำให้เกิดความท้าทายในการปรับตัวและการทำงานร่วมกัน ผลการวิจัยเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำหรับการออกแบบแนวทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนให้นักศึกษาสามารถสร้างความรู้ร่วมกันเชิงสังคมผ่านความร่วมมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Lenkauskaitė et al., 2020) และแนวทางการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมตามวิถีระบอบประชาธิปไตย อยู่ในลำดับความสำคัญลำดับต่อมา เนื่องจากจัดกิจกรรมลักษณะนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ฝึกการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เคารพสิทธิและความแตกต่างของผู้อื่น รวมทั้งตระหนักถึงหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกของสังคมประชาธิปไตย ไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐานของกิจกรรม วัตถุประสงค์ของกิจกรรม เนื้อหาของกิจกรรม กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยกิจกรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และคู่มือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2.1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2.2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม หลังเรียนอยู่ในระดับมาก (กันยารัตน์ นิลภา และ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2566, 177-178)

โดยสรุป การบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียน ในสถานศึกษาด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี ระยองที่มีประสิทธิผลสูงสุด คือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ทำงานร่วมกัน และเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง โดยกิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย แต่ยังส่งเสริม ความเป็นอยู่ทางจิตใจของผู้เรียน ช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง การรู้จักควบคุมอารมณ์ การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับเพื่อน และการพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยหลายฉบับที่ชี้ว่า การมีบทบาท

อย่างกระตือรือร้นในกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพจิตเชิงบวกของนักเรียน

5.2.2 ผลการวิเคราะห์เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

5.2.2.1 ผลการวิเคราะห์การคิดแบบบรรจบกัน (Convergent analysis) เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการบริการอนามัยโรงเรียน พบว่า สามารถสรุปได้ 7 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก การขาดแคลนบุคลากรและไม่เพียงพอต่อการดูแลนักเรียนจำนวนมาก การอบรมพัฒนาบุคลากร การอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน การมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ การมีห้องพยาบาลและห้องให้คำปรึกษา และ การประสานงานและร่วมมือภายใน

5.2.2.2 ผลการวิเคราะห์การคิดแบบแตกต่าง (Divergent analysis) เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการบริการอนามัยโรงเรียน พบว่า มีความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 1 ประเด็น เหมาะสมและเป็นประโยชน์ คือ การบริหารจัดการด้านโภชนาการที่มีประสิทธิภาพ

จากผลการวิเคราะห์ ผู้ให้สัมภาษณ์สนับสนุนแนวทางการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเป็นอันดับแรก เพราะการมีเครือข่ายความร่วมมือช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนได้รับความรอบรู้ด้านสุขภาพมากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผลการศึกษา เกิดรูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ จังหวัดมหาสารคาม โดยมีเครือข่ายพี่เลี้ยงสาธารณสุขระดับอำเภอและระดับจังหวัด รวมทั้งเครือข่ายพี่เลี้ยงต้นแบบฯ ในเขตพื้นที่การศึกษา ผลการพัฒนารูปแบบฯ วงรอบที่ 3 ปี 2565 มีโรงเรียนที่สมัครเข้าร่วมพัฒนาเป็นโรงเรียนรอบรู้ฯ จำนวน 265 แห่ง (40.64%) ผ่านการรับรองเป็นโรงเรียนรอบรู้ฯ จากกรมอนามัย ทั้งหมด 108 แห่ง (16.56%) นักเรียนเข้าร่วมประเมินความรอบรู้ NuPETHS เทอม 1 ปี 2565 จำนวน 7,314 คน ผ่านการประเมิน 6,902 คน (94.36%) โดยผ่านเกณฑ์ NuPETHS 61.79% และผ่านเกณฑ์ Super Hero NuPETHS 32.57% การพัฒนาโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ เป็นการกระตุ้นให้ดำเนินการส่งเสริมสุขภาพและสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพแก่นักเรียนควบคู่ไปกับการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม (ศิริรัตน์ จำภูธร และ ปิยะลักษณ์ ภักดีสมัย, 2567 : 188) ขณะที่การขาดแคลนบุคลากรและไม่เพียงพอต่อการดูแลนักเรียนจำนวนมาก ได้รับความสำคัญรองลงมา เนื่องจากการดูแลสุขภาพจิตของนักเรียนต้องอาศัยบุคลากรที่เพียงพอ เนื่องจากปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพจิต ได้แก่ ความสัมพันธ์กับครูและเพื่อน สภาพแวดล้อมในโรงเรียน ครอบครัว และตารางเรียน การขาดบุคลากรจะส่งผลต่อคุณภาพการดูแลนักเรียน สอดรับกับผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสุขภาพจิตของนักเรียนในโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การปฏิสัมพันธ์กันระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอน 2. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน 3.สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกโรงเรียน 4. สภาพแวดล้อมในครอบครัวและชุมชน 5. การจัดตารางเรียน และ 6.สุขภาพของนักเรียน (กลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว, 2565 : 24-25) ซึ่งขณะเดียวกันแนวทางการอบรมพัฒนาบุคลากร

ได้รับความสำคัญเป็นอันดับต่อมา เนื่องจากการอบรมพัฒนาบุคลากรช่วยเพิ่มทักษะและความรู้ ซึ่งอาจสามารถช่วยลดข้อจำกัดของจำนวนบุคคลกรได้ ทำให้บุคลากรสามารถสร้างสภาพแวดล้อมและบริการที่เอื้อต่อสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวคิดการเสริมสร้างสุขภาพจิต ตามกฎบัตรออตตาวา (Ottawa Charter for Health Promotion) ซึ่งสรุปไว้ว่า กระบวนการส่งเสริมให้ประชาชน เพิ่มสมรรถนะในการควบคุม และปรับปรุงสุขภาพของตนเอง ในการบรรลุสุขภาวะอันสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม เพื่อให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน มีสุขภาพ และคุณภาพชีวิตที่ดี ผ่าน 5 กิจกรรมการเสริมสร้างสุขภาพตามบัตรออตตาวา ดังนี้ 1) การสร้างนโยบายสาธารณะ เพื่อสุขภาพ 2) การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ 3)การเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง 4) การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล และ 5) การปรับระบบบริการสุขภาพที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพ (สถาบันการเรียนรู้การสร้างเสริมสุขภาพจิต, 2564 : ออนไลน์) ขณะที่แนวทางการอบรมให้ความรู้ นักเรียนเองก็ถือว่ามีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจาก การให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่นักเรียนและสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้นักเรียนสามารถดูแลตัวเองและผู้อื่นได้ อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้ไปยังครอบครัวและชุมชน ซึ่งสนับสนุนผลการศึกษาศึกษาการสร้างเสริมสุขภาพ ในโรงเรียนวิถีใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน พบว่า การส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนวิถีใหม่ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนคือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีความครอบคลุมทุกมิติด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทุกคนทั้งในโรงเรียนและชุมชนให้สามารถนำความรู้และทักษะด้านสุขภาพมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้วยการดูแลใส่ใจสุขภาพของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสามารถตัดสินใจในการควบคุมสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้โรงเรียนมีแนวทางในการดูแลนักเรียนให้ปลอดภัย พัฒนากระบวนการบริหารจัดการ การเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเอง สามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งมีความฉลาดรู้ทางสุขภาพตลอดจนสามารถส่งต่อข้อมูลไปยังครอบครัวและชุมชนของตนเองได้ (อลิษา สุคุณพันธ์ และคณะ, 2566 : 74) แม้สถานศึกษาจะมีบุคลากรจำกัด แต่การมีครูหรือบุคลากรเพียงคนเดียวที่มีความเชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต ก็สามารถช่วยดูแลนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการจัดหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านและสร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญช่วยให้การให้คำปรึกษามีคุณภาพ เข้าถึงง่าย และสามารถแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น เห็นได้ชัดจากการศึกษาคุณภาพการให้บริการ กลุ่มงานส่งเสริมการวิจัย โรงพยาบาลกลาง กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการให้บริการ และข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงคุณภาพการให้บริการ ลำดับที่ 1 คือการจัดหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการให้คำปรึกษา ดังนั้นหน่วยงานควรพัฒนาระบบบริการขอรับคำปรึกษาที่สามารถเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านได้ง่าย สร้างเครือข่ายการให้คำปรึกษางานวิจัยและนวัตกรรม รวมถึงจัดหาสัญญาณอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ และสถานที่สำหรับให้คำปรึกษาที่เป็นสัดส่วน (สุพัตร์ตา งามคำ, 2566 : 69) แนวทางการมีห้องพยาบาลและห้องให้คำปรึกษา การจัดบริการอนามัย และการตรวจสอบคุณภาพอาหารในโรงเรียน ช่วยให้การดูแลสุขภาพนักเรียนเป็นไปอย่างครบวงจร ส่งผลสนับสนุนการศึกษาและการพัฒนาการของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสนับสนุนการศึกษาศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า โรงเรียนควรมีการตรวจสอบคุณภาพอาหารของผู้ประกอบการ และผู้จำหน่ายอาหารโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นประจำ ร้านจำหน่ายอาหารในโรงอาหารของโรงเรียนได้รับ การรับรองคุณภาพมาตรฐาน Clean Food Good Taste (ศิริลักษณ์ นิสสัยพันธุ์ และคณะ, 2566 :14) ซึ่งจากแนวทางที่กล่าวมาสนับสนุนไปในทิศทางเดียวกันกับแนวความคิดดำเนินงานบริการสุขภาพในโรงเรียนหรือการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน เพื่อพัฒนาสุขภาพเด็ก และเยาวชนควบคู่ไปกับการศึกษา โดยการพัฒนาศักยภาพโรงเรียนให้เป็นจุดเริ่มต้นและศูนย์กลางของการพัฒนาสุขภาพ รวมทั้งพัฒนาชุมชนให้มีส่วนรวมในการดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว ครอบครัว 10 องค์ประกอบ ได้แก่ นโยบายของโรงเรียน การบริหารจัดการในโรงเรียน โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ บริการอนามัยโรงเรียน สุขศึกษาในโรงเรียน โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย การออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ และ การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม (นัฐพล ปันสกุล, 2564 : 9-11)

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง ด้านบริการอนามัยโรงเรียน เป็นการบริหารที่เน้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก การจัดการโภชนาการที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากร และการจัดหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ควบคู่กับการให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่นักเรียนและการจัดบริการอนามัยอย่างครบวงจร ทั้งหมดนี้ช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพกายและจิต และช่วยให้นักเรียนได้รับการดูแลและพัฒนาการอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2.2.3 ผลการวิเคราะห์เค้าโครงการแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านบริการอนามัยโรงเรียน พบว่า เค้าโครงการแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านบริการอนามัยโรงเรียน ได้ดังนี้ ประเด็นจุดเน้น คือ 1) เปิดโอกาสในการร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก เช่น โรงพยาบาล หน่วยงานสาธารณสุข เทศบาล และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้เรียน บริการ ให้คำปรึกษา คัดกรอง ส่งต่อ ผู้มีปัญหา และให้ความรู้ด้านสุขภาพจิตและทักษะชีวิตแก่ครูและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 2) การส่งเสริมทั้งครูและนักเรียนให้มีความรู้และทักษะด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต โดยจัดอบรมครูให้มีความรู้เบื้องต้นในการดูแลและคัดกรองนักเรียนอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งจัดกิจกรรมหรือเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่นักเรียน เพื่อสร้างความตระหนักในการดูแลตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเหมาะสม อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) การทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน ในการช่วยเหลือดูแลคัดกรองผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เช่น ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และครูพยาบาล เพื่อดูแลและส่งเสริมสุขภาพทั้งด้านกายและจิตใจของนักเรียน โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน การสื่อสารข้อมูลอย่างต่อเนื่อง และมีแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกัน เช่น การสังเกตอาการเบื้องต้น การคัดกรองนักเรียนที่มีความเสี่ยง การให้คำปรึกษาเบื้องต้น และการส่งต่อกรณีที่เป็นไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือโรงพยาบาล ประเด็นทั่วไป คือ 1) ปัจจุบันครูที่ดูแลด้านสุขภาพจิตมีพื้นฐานจากการอบรมเบื้องต้นและมีภาระงานสอนสูง สถานศึกษาจึงมี

โอกาสในการวางแผนและพัฒนากระบวนการบริหารเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากร รวมถึงพิจารณาการจัดจ้างบุคลากรเฉพาะด้านสุขภาพจิตเพิ่มเติม เพื่อรองรับและดูแลนักเรียนจำนวนมาก ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การที่โรงเรียนมีครูหรือเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้าน เช่น ครูแนะแนว นักจิตวิทยา หรือพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งสามารถดูแลทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักเรียน ได้อย่างเหมาะสม ช่วยคัดกรอง สังเกตอาการ และให้คำแนะนำเบื้องต้น หรือส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา ให้ได้รับการดูแลอย่างถูกวิธี 3) การจัดให้มีพื้นที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม สำหรับให้บริการด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตแก่นักเรียน โดยห้องพยาบาลทำหน้าที่ให้บริการ ด้านอนามัย เช่น การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การดูแลรักษาอาการเจ็บป่วยทั่วไป มีห้องให้คำปรึกษา เป็นพื้นที่ที่จัดไว้เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้ารับคำปรึกษาในบรรยากาศที่เป็นส่วนตัว ผ่อนคลาย และปลอดภัย 4) มีการพัฒนาบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 5) มีการประสานงานและส่งต่อผู้เรียนให้หน่วยงานภายนอกอย่างเป็นระบบ 6) มีการปรับเปลี่ยน การบริการสุขภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 7) มีการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนในการพัฒนาการบริการ ด้านสุขภาพอนามัยอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 8) มีการปรับปรุงแนวทางการติดตามผล การให้บริการสุขภาพในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ประเด็นน่าสนใจ คือ การจัดอาหารและโภชนาการให้เหมาะสมกับความต้องการและความหลากหลายของนักเรียน ทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ ความสะอาด และความอร่อย เพื่อให้ร่างกายของนักเรียนได้รับพลังงาน และสารอาหารครบถ้วน และได้แนวคำถามสำหรับใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ “มีสิ่งใดที่งานอนามัย โรงเรียนของท่านเคยทำแล้วรู้สึกว่าได้ผลดีที่สุด และอยากแบ่งปันให้โรงเรียนอื่นนำไปใช้บ้าง?”

5.2.2.4 ผลการวิเคราะห์การคิดแบบบรรจบกัน (Convergent analysis) คำโครง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี พบว่า สามารถสรุปได้ 4 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ การจัด ปรับปรุง และดูแลสภาพแวดล้อมในโรงเรียน การจัดพื้นที่ในโรงเรียนให้มีมุมพักผ่อน การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครอง และ ผลกระทบจากสภาพแวดล้อมของ สถาบันครอบครัว

5.2.2.5 ผลการวิเคราะห์การคิดแบบแตกต่าง (Divergent analysis) คำโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี พบว่า มีความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 1 ประเด็น เหมาะสมและเป็นประโยชน์ คือ การจัดกิจกรรมปฐมนิเทศสำหรับนักเรียนใหม่

จากผลการวิเคราะห์ ผู้ให้สัมภาษณ์สนับสนุนแนวทางการจัด ปรับปรุง และดูแลสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็นอันดับแรก เนื่องจากการจัด ปรับปรุง และดูแลสภาพแวดล้อม ในโรงเรียนช่วยสร้างบรรยากาศที่เหมาะสม ส่งผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน มีทิศทาง เดียวกันกับผลการศึกษาผลกระทบของบรรยากาศโรงเรียนต่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน ผลการวิจัย ระบุว่า บรรยากาศโรงเรียนที่เป็นเชิงบวกช่วยเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง (self-esteem) ความยืดหยุ่นทางจิตใจ (resilience) และแรงจูงใจของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ สภาพแวดล้อมที่เป็นลบหรือขาดการดูแลอาจส่งผลให้เกิดความวิตกกังวล การไม่สนใจเรียน และ

ปัญหาด้านพฤติกรรม (Ozodova, 2025 : 134) ขณะที่แนวทางการจัดพื้นที่ในโรงเรียนให้มีมุมพักผ่อนได้รับความสำคัญรองลงมา เนื่องจากการจัดพื้นที่ในโรงเรียนให้มีมุมพักผ่อนช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการผ่อนคลายและการพักผ่อนทางจิตใจของผู้เรียน ซึ่งจากการศึกษาผลของการแทรกแซงพื้นที่สีเขียวที่นำโดยโรงเรียนต่อสุขภาวะด้านจิตใจ ร่างกาย และสังคมของเด็กและวัยรุ่น: การทบทวนอย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยนี้พบว่า มีหลักฐานบางประการที่แสดงให้เห็นว่าการได้สัมผัสธรรมชาติในบริบทของโรงเรียนสามารถส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและวัยรุ่นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอารมณ์เชิงบวก กิจกรรมทางกาย และความสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Ly and Vella-Brodrick, 2024 : 132) ในอีกมุมมองด้านหนึ่งแนวทางการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครองมีผู้ให้สนับสนุนในลำดับต่อมา เนื่องจากช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความรู้สึกมีส่วนร่วมของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง ลดความเครียดและอาการซึมเศร้า อีกทั้งส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและความเป็นอยู่โดยรวมที่ดีขึ้น ซึ่งจากการศึกษาอิทธิพลของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนต่อสุขภาพอารมณ์และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนวัยรุ่นในอินเดีย: การทบทวนอย่างเป็นระบบ พบว่า ลักษณะสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เป็นบวก เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและครู การสนับสนุนจากเพื่อน ความรู้สึกมีส่วนร่วมและความเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน วิธีการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการลดอาการซึมเศร้า ความเครียด การพัฒนาความมั่นใจในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผลลัพธ์เหล่านี้ชี้ให้เห็นบทบาทสำคัญของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สนับสนุนและปกป้องในการส่งเสริมความเป็นอยู่โดยรวมและความสำเร็จทางการศึกษาของวัยรุ่นในอินเดีย (Podiya et al., 2025 : 1) แต่ในอีกด้านหนึ่ง ผลกระทบจากสภาพแวดล้อมของสถาบันครอบครัวเองก็ส่งผลต่อนักเรียนเช่นกัน เนื่องจากบรรยากาศและปัจจัยพื้นฐานในครอบครัว เช่น ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ โครงสร้างครอบครัว และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ล้วนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในมิติที่แตกต่างกัน ดังการศึกษาผลกระทบของสภาพแวดล้อมในครอบครัวต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมของครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยองค์ประกอบทั้งสี่ด้าน ได้แก่ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว โครงสร้างครอบครัว และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ล้วนส่งผลต่อความสำเร็จทางการเรียนในมิติที่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยนอกโรงเรียน โดยเฉพาะพื้นฐานและบรรยากาศทางครอบครัว มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้อย่างได้ขึ้นอยู่ความสามารถหรือการทำงานในโรงเรียนเพียงอย่างเดียว (Luo, 2024 : 89) ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางการมีกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้ปรับตัวก่อนเข้าเรียนสามารถทำให้นักเรียนปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่และมีความมั่นคงทางอารมณ์ที่ดีขึ้น เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้เสริมสร้างทักษะการปรับตัวและความมั่นใจในตนเองของนักเรียน ดังผลการศึกษาผลกระทบของโปรแกรมปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ต่อกระบวนการปรับตัวและผลการเรียนทางวิชาการ พบว่าโปรแกรมปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้นักศึกษาปรับตัวได้ดีขึ้นและพัฒนาผลการเรียนทางวิชาการได้ดีขึ้น ยังให้ข้อเสนอแนะด้วยว่า สำหรับการปรับปรุงโปรแกรมปฐมนิเทศอาจรวมถึง การเพิ่มเนื้อหาที่เน้นการมีส่วนร่วมเชิงโต้ตอบมากขึ้น และการเพิ่มการสนับสนุนหลังโปรแกรม เพื่อให้ผลดีที่เกิดขึ้นมีความยั่งยืนในระยะยาว (Mohzana, 2024 : 165)

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดีเป็นการบริหารที่มุ่งเน้นการจัดและดูแลสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จัดพื้นที่พักผ่อน และจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครอง รวมทั้งกิจกรรมปฐมนิเทศสำหรับนักเรียนใหม่ ซึ่งช่วยให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัย ผูกพันกับโรงเรียน มีความสุขทางจิตใจ และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้อย่างราบรื่น

5.2.2.6 ผลการวิเคราะห์เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี พบว่า เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี ได้ดังนี้ ประเด็นจุดเน้น คือ 1) มีการดูแลและปรับปรุงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยมุ่งเน้นการสร้างและดูแลพื้นที่ภายในโรงเรียนให้สะอาด ปลอดภัย และเป็นมิตร และการปรับปรุงอาคารสถานที่ให้มีความเหมาะสมและอบอุ่นเสมือนบ้านหลังที่สอง 2) มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง โดยจัดสร้างจุดหรือมุมต่าง ๆ ที่ให้นักเรียนได้นั่งพักผ่อน อ่านหนังสือ หรือทำกิจกรรมตามความต้องการ พร้อมจัดพื้นที่สีเขียวและบรรยากาศที่โปร่ง โล่ง และเป็นพื้นที่ที่ครูสามารถสอดส่องดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนในกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้ร่วมทำกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียน ครูจะเป็นผู้ดูแลและร่วมทำกิจกรรมกับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมที่ช่วยสร้างความผูกพันระหว่างเพื่อน รุ่นพี่ และรุ่นน้อง ประเด็นทั่วไป คือ 1) สภาพแวดล้อมของสถาบันครอบครัวมีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตและพฤติกรรมของนักเรียน ครอบครัวที่สนับสนุนทางอารมณ์ สร้างความอบอุ่น และจัดการความคาดหวังอย่างเหมาะสม สามารถส่งเสริมความมั่นคงทางอารมณ์ ลดความเครียด และสนับสนุนพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียน 2) มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) มีการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาบูรณาการร่วมกันกับชุมชนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ประเด็นที่น่าสนใจ คือ การจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนที่เพิ่งเข้ามาในโรงเรียนได้รู้จักเพื่อน รุ่นพี่ ครู และสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ รวมถึงสร้างความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในโรงเรียน สามารถปรับตัวเข้ากับโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม และได้แนวคำถามสำหรับใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ “อะไรคือสิ่งที่โรงเรียนของท่านทำแล้วพบว่าสามารถช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีได้ที่สุดในโรงเรียน? ทำอย่างไร?”

5.2.2.7 ผลการวิเคราะห์การคิดแบบบรรจบกัน (Convergent analysis) เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม พบว่า สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ การปลูกฝัง วินัยคุณธรรมจริยธรรมในชีวิตประจำวัน การมีกิจกรรมร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานภายนอก และนักเรียนขาดทักษะใช้สื่ออย่างเหมาะสม

5.2.2.8 ผลการวิเคราะห์การคิดแบบแตกต่าง (Divergent analysis) คำโครงการแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม พบว่า มีความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 1 ประเด็น เหมาะสมและเป็นประโยชน์ คือ กิจการนักเรียนดูแลสอดส่องพฤติกรรมนักเรียน

จากผลการวิเคราะห์ ผู้ให้สัมภาษณ์สนับสนุนแนวทาง การปลูกฝัง วินัย คุณธรรมจริยธรรมในชีวิตประจำวัน เป็นอันดับแรก เนื่องจากการปลูกฝังวินัย คุณธรรม และจริยธรรม ในชีวิตประจำวันช่วยให้นักเรียนเรียนรู้หลักธรรมทางศีลธรรม จริยธรรม และกฎหมาย พร้อมทั้งสร้างระเบียบวินัยและพฤติกรรมที่ดีงาม สามารถสะท้อนถึงไปแนวความคิดจัดกิจกรรมส่งเสริม คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียน เป็นกระบวนการที่สำคัญในการปลูกฝังคุณงามความดี ให้แก่นักเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้และปฏิบัติตามหลักธรรมทางศีลธรรม จริยธรรม และกฎหมาย เพื่อให้เติบโตเป็นคนดีของสังคม ซึ่งมีจุดประสงค์หลักของการจัดกิจกรรม คือ 1) ปลูกฝังคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต กตัญญูกตเวที ความประหยัด 2) สร้างระเบียบวินัย ทำให้นักเรียนมีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิต 3) พัฒนาพฤติกรรม ส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีงาม เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น การเคารพผู้อื่น และ 4) เตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคม ทำให้นักเรียน สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม (พระดิเรกศักดิ์ อุตตททีโป, พิมพ์บุตร และคณะ, 2567 : 66) ขณะที่แนวทางการมีกิจกรรมร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกได้รับความสำคัญ ร่องลงมา เนื่องจากการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ การปฏิบัติตนร่วมกับผู้อื่น สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และเสริมสร้างวินัย คุณธรรม และจริยธรรม อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชนสอดรับไป ในทิศทางเดียวกับแนวความคิดเสริมสร้างวินัยนักเรียนที่กล่าวว่า กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม ด้านวินัย มีการกำหนดทิศทางหรือนโยบายร่วมกัน ร่วมมือกันอำนวยความสะดวกหรือ ผลักดันให้เกิดการดำเนินการ มีแนวปฏิบัติ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเหมาะสม กระบวนการ การจัดกิจกรรม หลากหลาย การปฏิบัติมีวิธีการดำเนินการอย่างจริงจัง มีวิถีวัฒนธรรมหรือบรรยากาศโรงเรียน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากคนอื่นหรือฝ่ายอื่น มีการเชื่อมโยงทุกภาคส่วน โดยการที่ทุกคน ทุกฝ่ายสามารถดำเนินการได้ (เกษรา เพิ่มสุขรุ่งเรือง, 2563 : 14) ในส่วนประเด็นนักเรียนขาดทักษะ ใช้สื่ออย่างเหมาะสมถือเป็นเรื่องสำคัญและได้รับความสนใจมาก เนื่องจากการขาดทักษะ ในการวิเคราะห์และประเมินสื่ออาจส่งผลให้เยาวชนไม่สามารถกำกับพฤติกรรมเชิงคุณธรรม ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดรับกับผลการศึกษาความรอบรู้สื่อใหม่และผลกระทบ ต่อพฤติกรรมทางศีลธรรมของคนเจนเนอเรชัน Z ในเขต Klang Valley ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า คน เจนเนอเรชัน Z ในพื้นที่ Klang Valley มีระดับความรอบรู้สื่อใหม่ในระดับสูง อีกทั้งยังพบว่ามี ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความรอบรู้สื่อใหม่กับพฤติกรรมทางศีลธรรม ซึ่งบ่งชี้ว่า ความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินสื่อมีบทบาทต่อการกำกับพฤติกรรมเชิงคุณธรรมของ เยาวชน ผลงานวิจัยฉบับนี้มีความโดดเด่นในการนำเสนอข้อมูลที่สะท้อนระดับความตระหนักรู้ ของคนรุ่นใหม่เมื่อเผชิญกับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในสื่อออนไลน์ ทั้งยังชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยีทำให้ เยาวชนชาวมาเลเซียสามารถเชื่อมต่อกับโลกได้อย่างไร้พรมแดน ซึ่งนำมาทั้งโอกาสในการเรียนรู้และ

ความท้าทายด้านศีลธรรม (Shokri et al., 2024 : 70) ในอีกด้านหนึ่ง ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางที่สนับสนุนให้กิจการนักเรียนดูแลสอดส่องพฤติกรรมนักเรียนความน่าสนใจ เนื่องจากการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดช่วยป้องกันปัญหาพฤติกรรมก่อนที่จะเกิดขึ้น และส่งเสริมพฤติกรรมทางวิชาการเชิงบวกของนักเรียนสอดคล้องกับข้อค้นพบของการศึกษาการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด: การป้องกันปัญหาพฤติกรรมก่อนที่จะเกิดขึ้น พบว่า กลยุทธ์ด้านการสอนเชิงป้องกัน (proactive instructional strategies) ที่นำไปใช้อย่างเหมาะสมสามารถลดโอกาสการเกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หนึ่งในกลยุทธ์สำคัญคือ การกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด (active supervision) ซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วว่าสามารถช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและส่งเสริมพฤติกรรมทางวิชาการเชิงบวกของนักเรียนในหลายบริเวณของโรงเรียน เช่น ห้องเรียน ทางเดิน โรงอาหาร และสนามเด็กเล่น (Haydon et al., 2019 : 29)

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยองด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม และจริยธรรมเป็นการบริหารที่เน้นปลูกฝังคุณธรรมและวินัยในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมกิจกรรมร่วมกับชุมชน และพัฒนาทักษะการใช้สื่อ ช่วยให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สร้างความรับผิดชอบต่อสังคม เสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ และมีความมั่นใจในการปฏิบัติตนร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

5.2.2.9 ผลการวิเคราะห์เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม พบว่า เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม ได้ดังนี้ ประเด็นจุดเน้น คือ 1. มีการปลูกฝังวินัย คุณธรรม และจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียน เช่น การมาโรงเรียนตรงเวลา การแต่งกายเรียบร้อย การทักทายครู การเข้าแถวเคารพธงชาติ และการรักษาความสะอาด รวมถึงจัดกิจกรรมเสริม เช่น การนั่งสมาธิ ค่ายธรรมะ และกิจกรรมจิตอาสา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 2. มีการจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่ผู้เรียน อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง โดยโรงเรียนสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ชุมชน วัด ทหาร โรงพยาบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน เพื่อจัดกิจกรรมร่วมกับนักเรียนในด้านจิตอาสา ศาสนา วัฒนธรรม การฝึกระเบียบวินัย และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ 3. สถานศึกษাজัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะการใช้สื่ออย่างเหมาะสม ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ สื่อสารอย่างมีวิจารณญาณ แสดงออกอย่างเหมาะสม และมีวินัย คุณธรรม รวมถึงสุขภาพจิตที่ดี อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ประเด็นทั่วไป 1) มีการสนับสนุนให้ครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบของสถานศึกษา อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 2) มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและผู้เรียนในการขัดเกลาพฤติกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) มีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับทักษะชีวิตในการดำเนินชีวิตและการสร้างความสุขของผู้เรียน 4) มีการส่งเสริมการปรับปรุงพัฒนามาตรระเบียบวินัยของสถานศึกษาให้เหมาะสมอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ประเด็นที่น่าสนใจ คือ การติดตามและกำกับพฤติกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่องในทุกช่วงเวลาที่มีโอกาสเกิดพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น ช่วงเข้าก่อนเข้าแถว หรือพื้นที่ที่นักเรียนมักรวมตัวกัน

เพื่อเสริมสร้างวินัย คุณธรรม และจริยธรรม ปลุกฝังความรับผิดชอบ และส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในโรงเรียน “อะไรคือสิ่งที่โรงเรียนของท่านทำแล้วช่วยให้นักเรียนมีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขได้ดีที่สุด? ทำอย่างไร?”

5.2.2.10 ผลการวิเคราะห์การคิดแบบบรรจบกัน (Convergent analysis) คำโครงการแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน พบว่า สามารถสรุปได้ 5 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งตัวแทนนักเรียน นักเรียนขาดทักษะในการใช้สื่อโซเชียล ความคาดหวังไม่ได้รับการตอบสนอง และ หน่วยงานภายนอกจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย

5.2.2.11 ผลการวิเคราะห์การคิดแบบแตกต่าง (Divergent analysis) คำโครงการแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน พบว่า มีความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 1 ประเด็นเหมาะสมและเป็นประโยชน์ คือ การเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนก่อนเป็นตัวแทนนักเรียน

จากผลการวิเคราะห์ ผู้ให้สัมภาษณ์สนับสนุนแนวทางการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเป็นอันดับแรก เพราะการส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมโรงเรียนช่วยปลุกฝังความกล้าแสดงออกและสร้างความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทำให้นักเรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ผลการศึกษาสภาพและความคาดหวังเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1 พบว่า ด้านหลักเสรีภาพ นักเรียนควรมีเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็นไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ด้านความเสมอภาค นักเรียนควรให้เกียรติซึ่งกันและกัน ด้านหลักภราดรภาพ นักเรียนควรมีความเป็นกัลยาณมิตร ด้านหลักการยึดเสียงข้างมาก ควรให้ความสำคัญของประชาธิปไตยในการเลือกตั้งเป็นหลัก หลักการมีส่วนร่วม นักเรียนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เคารพกฎระเบียบข้อตกลงที่โรงเรียนได้กำหนดขึ้น (เกษมสันต์ ชันดี และวินัย ผลเจริญ, 2567 : 119-120) จากการศึกษาทำให้พบว่านักเรียนมีความคาดหวังให้โรงเรียนส่งเสริมหลักเสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ แต่ยังมีบางด้านที่ยังไม่ตอบสนองความต้องการอย่างทั่วถึง ส่วนแนวทางการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งตัวแทนนักเรียนได้รับความสำคัญรองลงมาเนื่องจากทำให้นักเรียนรู้สึกมีคุณค่า มั่นใจในตนเอง และมีสุขภาพจิตที่ดี ตระหนักว่าตนมีบทบาทสำคัญในชุมชนโรงเรียน ซึ่งสนับสนุนแนวคิดการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดทำคู่มือและเอกสาร เผยแพร่หลักการของประชาธิปไตยโรงเรียน และมีการสนับสนุน ส่งเสริมให้มีบรรยากาศของประชาธิปไตยในโรงเรียน จัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน ส่งเสริมให้คำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับการทำกิจกรรมของคณะกรรมการนักเรียนให้อยู่ในขอบข่าย ที่เหมาะสมและไม่ขัดต่อ กฎ ระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนจัดกิจกรรมและเข้าร่วม กิจกรรมในวันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และความเป็นไทย เพื่อแสดงออกในด้าน ประชาธิปไตย มีการแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะการบริหารงานโรงเรียน (พิภรณ์อนันต์ เทพพิทักษ์ และ สุภิญญา แซ่มซ้อย, 2566 : 162-165)

ประเด็นต่อมา นักเรียนยังขาดทักษะในการใช้สื่อโซเชียลถือเป็นเรื่องสำคัญและได้รับความสนใจมาก เนื่องจากปัจจุบันสื่อโซเชียลมีบทบาทอย่างมากในการเรียนรู้และชีวิตประจำวันของนักเรียน ซึ่งสนับสนุนการศึกษาความรู้เท่าทันสื่อไอซีทีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3: กรณีศึกษา โรงเรียนเทศบาล บ้านมหาชัย (อนุสุทธราชบุรี) จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการรู้เท่าทันสื่อไอซีทีในระดับปานกลาง โดยมีข้อความที่กลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นเป็นอันดับหนึ่ง คือนักเรียนใช้อุปกรณ์เหล่านี้เพื่อเล่นเกมออนไลน์ ด้วยค่าเฉลี่ย 4.86 และข้อความที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ นักเรียนมีความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับกฎหมายและความปลอดภัย ในการใช้อินเทอร์เน็ต ด้วยค่าเฉลี่ย 1.20 โดยเพศชายมีการใช้สื่อไอซีที เพื่อเข้าถึงเว็บไซต์ลามกอนาจาร การพนัน ความรุนแรง ลัทธิต้องห้ามต่าง ๆ ถึงร้อยละ 56.67 ส่วนเพศหญิงร้อยละ 65.83 จะใช้สื่อไอซีทีต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเพื่อนแก้เหงา โดยการเข้าถึงสื่อที่ใช้พบปะพูดคุยกัน เช่น Facebook, Line เป็นต้น (ฤทัยรัตน์ สิริวัฒนรัชต์, 2562 : 79) ขณะที่แนวทางที่หน่วยงานภายนอกจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย มีผู้ให้สนับสนุนในลำดับต่อมา เนื่องจากการจัดกิจกรรมของหน่วยงานภายนอกช่วยส่งเสริมความรู้ และความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยให้กับเยาวชน ทำให้นักเรียนและชุมชนโรงเรียนเกิดความตระหนัก และมีส่วนร่วมในการสร้างประชาธิปไตยจากฐานราก จากการศึกษาการสร้างเครือข่ายพลเมือง เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยฐานรากของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) เกิดเครือข่ายการสร้างพลเมืองเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย จากฐานราก จำนวน 1 เครือข่าย มี 11 หน่วยงาน ได้แก่ คณะครู ศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โรงเรียนเทศบาลบูรพาพิทยาคาร โรงเรียนเทศบาลศรีสวัสดิ์วิทยา โรงเรียนเทศบาลบ้านสองนางโยโรงเรียนเทศบาลบ้านค้อ โรงเรียนเทศบาลสามัคคีวิทยา โรงเรียนเทศบาลโพธิ์ศรี โรงเรียนเทศบาลบ้านแมต และวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัย มหาสารคาม 2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยให้กับเยาวชนและนักเรียนโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม คือ กิจกรรม"พัฒนาศักยภาพและเสริมทักษะผู้สมัครสภานักเรียน" กิจกรรม "หน้าที่สภานักเรียนกับการมีส่วนร่วมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน" และจัดทำคู่มือ นักเรียนวัยมันส์ รู้เท่าทันสื่อ และ 3) เกิด CAN Modelในการสร้างเครือข่ายพลเมืองเพื่อเสริมสร้าง ประชาธิปไตยจากฐานราก อันเกิดจาก เยาวชนที่ถูกกระตุ้นให้ตื่นตัวต่อการเป็นพลเมือง (Citizenship) ซึ่งมีครู อาจารย์ ต้องกระตุ้น (Awaken) และการหนุนเสริมจากเครือข่ายที่เข้มแข็ง (Network) (จิรศักดิ์ โพภาวิน, 2564 : 87) ในอีกด้านหนึ่ง ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางการเตรียมความพร้อม ให้นักเรียนก่อนรับหน้าที่ตัวแทนนักเรียนมีความน่าสนใจ เพราะแนวทางดังกล่าวสามารถช่วยพัฒนา ทักษะการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และเสริมสร้างความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตย เห็นได้จาก ผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต่อการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของคณะกรรมการ สภานักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) คณะกรรมการสภานักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ หลังการเข้าร่วมกิจกรรมมีการทำงานเป็นทีมมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) คณะกรรมการสภานักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีการทำงานเป็นทีมมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) คณะกรรมการสภานักเรียน

ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีการทำงานเป็นทีมไม่แตกต่างกันเมื่อสิ้นสุดระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (วรธชา เณลิ้มชัย และคณะ, 2563 : 189) การเตรียมความพร้อมให้นักเรียนก่อนรับหน้าที่ตัวแทน ส่งผลให้พวกเขามีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และปฏิบัติหลักการประชาธิปไตยในโรงเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ขณะที่การศึกษานโยบายการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทพดินทร์วิทยาเชียงใหม่ พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมทำให้เกิดการบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วย การร่วมคิดของผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมนักเรียนทุกภาคส่วน การร่วมกันวางแผนการดำเนินการ จัดกิจกรรมนักเรียนตามแผนประจำปีการร่วมการดำเนินกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและสรุปผลและการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน (ณัฐนนท์ คำชาย และคณะ, 2562 : 23)

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยะยง ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเป็นการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และพัฒนาทักษะที่จำเป็นทั้งด้านสังคมและเทคโนโลยี เป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียน ทั้งในด้านความมั่นใจในตนเอง การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก และการมีส่วนร่วมในสังคมโรงเรียนอย่างมีความสุข

5.2.2.12 ผลการวิเคราะห์เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน พบว่า เค้าโครงแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ได้ดังนี้ ประเด็นจุดเน้น คือ 1) มีการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมตามวิถีระบอบประชาธิปไตยอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีบทบาทในการเสนอชื่อ สมัครรับเลือกตั้ง หรือเลือกตัวแทน เช่น หัวหน้าห้อง ประธานนักเรียน หรือสภานักเรียน 2) มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นในการพัฒนาสถานศึกษาของผู้เรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยการสร้างพื้นที่ให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางในการกำหนดกฎระเบียบหรือพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ประเด็นทั่วไป คือ 1) โอกาสของสถานศึกษาที่จะส่งเสริมทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการคิดวิเคราะห์และประเมินข้อมูลอย่างรอบคอบ ส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อ การสื่อสารอย่างมีวิจารณญาณ และการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง เพื่อสนับสนุนพฤติกรรมรับผิดชอบและสุขภาพจิตเชิงบวกของนักเรียน 2) สถานศึกษามีโอกาสในการสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนผ่านสภานักเรียน โดยจัดกระบวนการรับฟังและชี้แจงแนวทางอย่างโปร่งใสและสร้างความเข้าใจร่วมกันถึงข้อจำกัดต่างๆ ทำให้นักเรียนรับรู้ความคิดเห็นของตนได้รับการพิจารณาและกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) การจัดอบรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภายนอก เช่น สภาเด็กและเยาวชน กทม. หรือหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมในสังคมตามหลักประชาธิปไตย 4) มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในดำเนินกิจกรรม

ต่าง ๆ ในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 5) มีส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของผู้เรียน ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 6) มีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดูแล ปรับปรุง สถานศึกษาอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 7) มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยเหลือครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 8) มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยเหลือเพื่อนผู้เรียนในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 9) มีการสนับสนุนกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ออกไปช่วยเหลือชุมชนและสังคมภายนอก อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ประเด็นที่น่าสนใจ คือ การวางรากฐานความรู้ด้านประชาธิปไตยตั้งแต่ ชั้น ม.4 ให้นักเรียนเรียนรู้บทบาท หน้าที่ การมีส่วนร่วม และการแสดงออกอย่างเหมาะสม พร้อมทั้ง จัดกิจกรรมให้คำแนะนำจากอดีตประธานนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจแนวทางการปฏิบัติตนและ สามารถทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง และได้แนวคำถามสำหรับใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ “อะไรคือสิ่งที่ โรงเรียนของท่านทำแล้ว ทำให้นักเรียนรู้สึกถึงความเป็นประชาธิปไตยได้ดีที่สุด? ทำอย่างไร?”

5.2.3 ผลวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียน ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสนทนากลุ่ม

5.2.3.1 วิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่ม แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านบริการอนามัยโรงเรียน โดยการศึกษา ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม พบว่า สามารถสรุปได้ 2 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ ร่วมมือ กับหน่วยงานภายนอก และมีเจ้าหน้าที่ประจำ

จากผลการวิเคราะห์ ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มสนับสนุนแนวทางการร่วมมือ กับหน่วยงานภายนอก เป็นประเด็นสำคัญอันดับแรก ขณะที่แนวทาง การมีเจ้าหน้าที่ประจำ ได้รับการสนับสนุนเป็นประเด็นรอง เนื่องจากการดำเนินงานบริการอนามัยโรงเรียนยังขาดการเชื่อมโยง ระหว่างหน่วยงาน การร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกจึงมีความจำเป็นเพื่อจัดสรรทรัพยากร งบประมาณ และเครื่องมืออย่างเหมาะสม ทำให้บริการอนามัยโรงเรียนมีประสิทธิภาพและครอบคลุม แนวทางดังกล่าวสนับสนุนการศึกษาสุขภาพจิตของนักเรียนและการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ ระหว่าง และ ออกจากมหาวิทยาลัยจากมุมมองของนักเรียนและเจ้าหน้าที่ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุน จากเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่และอาจารย์มีบทบาทสำคัญในการช่วยสนับสนุนสุขภาพจิตของนักเรียน โดยการให้คำปรึกษาและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อความเป็นอยู่ที่ดี และความต้องการ ของนักเรียน นักเรียนต้องการบริการและทรัพยากรที่สามารถตอบสนองต่อความท้าทาย ทางสุขภาพจิตของพวกเขา เช่น การเข้าถึงการให้คำปรึกษาและการสนับสนุนด้านสุขภาพจิต การศึกษานี้ยังเสนอแนะให้มีการพัฒนาบริการสนับสนุนสุขภาพจิตที่ครอบคลุมมากขึ้น รวมถึง การอบรมเจ้าหน้าที่และการสร้างระบบสนับสนุนที่เป็นมิตรสำหรับนักเรียน (Cage et al. , 2021 : 1076-1089) ในทำนองเดียวกันผลการศึกษาทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับให้บริการ อนามัยโรงเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ครูอนามัยส่วนใหญ่ เป็นครูที่บรรจุใหม่ยังขาดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการให้บริการสุขภาพแก่นักเรียน งบประมาณที่โรงเรียนได้รับจากหน่วยงานภาครัฐยังไม่เพียงพอต่อการให้บริการอนามัยโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ตรวจสุขภาพนักเรียน เช่น เครื่องชั่งน้ำหนัก เครื่องวัดส่วนสูง ไม่ได้รับการสอบ

เทียบมาตรฐานด้วยวิธีที่ถูกต้อง ส่งผลให้ข้อมูลการเจริญเติบโตของนักเรียนไม่ตรงกับความเป็นจริง ไม่สามารถสะท้อนถึงปัญหาที่แท้จริงได้ นอกจากนี้ยังพบว่า ในการดำเนินงานบริการอนามัยโรงเรียน นั้น ยังขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบและขาดการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน สรุปได้ว่าการดำเนินงานบริการอนามัยโรงเรียนยังขาดแคลนทรัพยากรที่จำเป็นในทุก ๆ ด้าน เพื่อสุขภาพที่ดีของเด็กนักเรียนจำเป็นต้องมีการพัฒนาในเรื่องความรู้ของบุคลากรมีการจัดสรรงบประมาณและสนับสนุนเครื่องมือในการตรวจสุขภาพอย่างเหมาะสมและมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ในการให้บริการอนามัยโรงเรียน (อรพรรณ อ่อนจรร และคณะ, 2561 :456) นอกจากนี้การศึกษา การส่งเสริมสุขภาพและสุขภาวะของงานอนามัย ในโรงเรียนสาธิตชั้นมัธยมศึกษาในประเทศไทย พบว่า งานอนามัยโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นหน้าที่รับผิดชอบของครูสุขศึกษาเป็นหลัก ขณะที่ตำแหน่ง พยาบาลโรงเรียนเป็นตำแหน่งชั่วคราว แม้ว่าโรงเรียนจะมีห้องพยาบาลเพียงพอ แต่ก็ยังขาดพยาบาล โรงเรียนหรือเจ้าหน้าที่ที่เชี่ยวชาญประจำห้องพยาบาล ดังนั้น พยาบาลที่ทำงานเต็มเวลา ในช่วงเวลาเรียนปกติมีความสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อจัดการให้งานอนามัยโรงเรียนมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (พลพิพัฒน์ สุขพัฒน์ธี และ หนึ่งฤทัย คณานนท์, 2566 : 297)

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง ด้านบริการอนามัยโรงเรียน เป็นการบริหารที่เน้นพัฒนาการบริการอนามัยโรงเรียนให้มี ประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อจัดสรรทรัพยากร อย่างเหมาะสม และการมีเจ้าหน้าที่ประจำที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการ ด้านสุขภาพของนักเรียนได้อย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง

5.2.3.2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต ของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ด้านบริการอนามัย โรงเรียน ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต ของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านบริการอนามัยโรงเรียน ได้ดังนี้ ประเด็นจุดเน้น 1) สร้างเครือข่าย ความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก เช่น โรงพยาบาล สาธารณสุข เทศบาล หรือ เขตพื้นที่การศึกษา ในการสนับสนุนทรัพยากรบุคคล เช่น พยาบาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญ การดูแล สุขภาพ ป้องกัน คัดกรอง เฝ้าระวัง หรือจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขภาพกายจิตและทักษะชีวิต แก่ครูและนักเรียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 2) การส่งเสริมทั้งครูและนักเรียนให้มีความรู้และทักษะ ด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต โดยจัดอบรมครูให้มีความรู้เบื้องต้นในการดูแลและคัดกรองนักเรียน อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งจัดกิจกรรมหรือเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่นักเรียน เพื่อสร้างความ ตระหนักในการดูแลตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเหมาะสม อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) การทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียนในการช่วยเหลือดูแลคัดกรองผู้เรียน อย่างเป็นระบบ เช่น ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และครูพยาบาล เพื่อดูแลและส่งเสริมสุขภาพ ทั้งด้านกายและจิตใจของนักเรียน โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน การสื่อสารข้อมูล อย่างต่อเนื่อง และมีแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกัน เช่น การสังเกตอาการเบื้องต้น การคัดกรองนักเรียนที่มีความเสี่ยง การให้คำปรึกษาเบื้องต้น และการส่งต่อกรณีที่เป็น

ไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือโรงพยาบาล 4) โรงเรียนมีครูหรือเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้านประจำอยู่ห้องพยาบาล เช่น ครูแนะแนว นักจิตวิทยา หรือพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งสามารถดูแลทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ช่วยคัดกรอง สังเกตอาการ และให้คำแนะนำเบื้องต้น หรือส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้ได้รับการดูแลอย่างถูกวิธี ประเด็นทั่วไป คือ 1) การจัดให้มีพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับให้บริการด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตแก่นักเรียน โดยห้องพยาบาลทำหน้าที่ให้บริการด้านอนามัย เช่น การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การดูแลรักษาอาการเจ็บป่วยทั่วไป มีห้องให้คำปรึกษา เป็นพื้นที่ที่จัดไว้เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้ารับคำปรึกษาในบรรยากาศที่เป็นส่วนตัว ผ่อนคลาย และปลอดภัย 2) มีการพัฒนาบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 3) มีการประสานงานและส่งต่อผู้เรียนให้หน่วยงานภายนอกอย่างเป็นระบบ 4) มีการปรับเปลี่ยนการบริการสุขภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 5) มีการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนในการพัฒนาการบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 6) มีการปรับปรุงแนวทางการติดตามผลการให้บริการสุขภาพในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง และประเด็นที่น่าสนใจ คือ การจัดอาหารและโภชนาการให้เหมาะสมกับความต้องการและความหลากหลายของนักเรียน ทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ ความสะอาด และความอร่อย เพื่อให้ร่างกายของนักเรียนได้รับพลังงานและสารอาหารครบถ้วน ซึ่งผลวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านบริการอนามัยโรงเรียน สนับสนุนผลการศึกษาดำเนินงานสุขภาพจิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย: บทบาทของความพหุเพียร์ ความภาคภูมิใจในตนเอง และการเสพติดสารเสพติด พบว่า ผู้วิจัยเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการสนับสนุนทางอารมณ์ในหมู่นักเรียน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการเสพติดสารเสพติดและส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของเยาวชน นอกจากนี้ ควรมีการดำเนินโครงการให้ความรู้ด้านสุขภาพจิต (Mental Health Literacy) และโครงการแทรกแซงในสถานศึกษา เพื่อเผยแพร่ความรู้ ลดอคติและการตีตรา ผู้มีปัญหาทางจิตใจ รวมถึงเสริมสร้างความยืดหยุ่นทางอารมณ์และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น (Ratanasiripong et al., 2024 : 903) ผลการวิจัยนี้มีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาการดำเนินงานด้านการบริการอนามัยโรงเรียนสำหรับเด็กต่างด้าวในโรงเรียนต้นแบบคนพลัดถิ่น ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการดำเนินงานด้านการบริการอนามัยโรงเรียนสำหรับเด็กต่างด้าวมีดังนี้ (1) แนวทางการตรวจสุขภาพ ควรสนับสนุนให้มีการคัดเลือกครูอนามัยโรงเรียนที่มีวุฒิปริญญาตรีทางพยาบาล หรือถ้าไม่มีโดยตรง โรงเรียนควรจัดครูที่ผ่านการอบรมด้านอนามัยโรงเรียนให้รับผิดชอบหน้าที่นี้ (2) แนวทางการเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ ควรส่งเสริมการจัดโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพ ให้ความรู้เรื่องสุขภาพแก่นักเรียนต่างด้าวอย่างต่อเนื่อง โดยครูและผู้ปกครองช่วยกันดูแลสุขภาพอนามัยของนักเรียน และ (3) แนวทางการจัดบริการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ควรส่งเสริมให้นักเรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม (วลัยพันธ์ ผลาดอักษรสิทธิ์ และปองสิน วิเศษศิริ, 2558 : 578-588) ทั้งนี้จากผลการวิจัยการศึกษาการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชน

ในจังหวัดสระบุรี พบว่า การพัฒนาคุณภาพบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสระบุรี มี 7 แนวทาง ตามรูปแบบ UBONRAT Model ได้แก่ 1) Unity of service คือ การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายบริการปฐมภูมิให้จัดบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคในชุมชนด้วยมาตรฐานเดียวกันกับโรงพยาบาลแม่ข่าย 2) Behavior of service คือ พัฒนาพฤติกรรมบริการโดยลดภาระงานให้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุขและให้บริการที่ดี 3) One stop service คือ เพิ่มบริการที่จบในจุดเดียว 4) Network of service คือ บูรณาการงานกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพชุมชน 5) Responsive service คือ จัดบริการโดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน 6) Accessibility of service คือ บริการเชิงรุกเพิ่มการเข้าถึง และ 7) Technology of service คือ นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการให้บริการ (อุบลรัตน์ ชื่นสมศรี และ จีระ ประทีป, 2565 : 30-31)

โดยสรุป แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านบริการอนามัยโรงเรียนมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ พัฒนาความรู้และทักษะด้านสุขภาพของครูและนักเรียน จัดทีมดูแลภายในโรงเรียน และมีบุคลากรเฉพาะด้าน พร้อมสภาพแวดล้อมและบริการที่เหมาะสม ช่วยลดความเครียด สร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน และทำให้สถานศึกษา เป็นสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการพัฒนานักเรียน

5.2.3.3 ผลการวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่ม แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี พบว่า สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ การให้ความสำคัญกับความปลอดภัย สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมสัมมาคารวะ จิตสาธารณะ และการเสียสละของนักเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ

จากผลการวิเคราะห์ ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มสนับสนุนแนวทางการให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นประเด็นแรก เนื่องจากจากความปลอดภัยเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน ซึ่งประเด็นดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับแนวคิดด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียน จัดทำโครงการสนับสนุนจากเพื่อน (เช่น “โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน” สำหรับผู้เรียนที่ย้ายไปยังวิทยาเขตหรือระดับชั้นปีใหม่) จัดให้มีช่วงเวลาพักเที่ยงที่สนุกสนานและ กิจกรรมนอกหลักสูตร (เช่น โครงการศิลปะ กีฬา กิจกรรมดนตรี) เพื่อส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ ที่กว้างขึ้น และส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกทุกคนของโรงเรียน ให้แน่ใจว่าครูมีทักษะในการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างเจ้าหน้าที่โรงเรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียน รวมถึงการแก้ไขข้อขัดแย้งยอมรับและเฉลิมฉลองความสำเร็จของผู้เรียนในกิจกรรมและกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนอกเหนือจากความสำเร็จทางวิชาการหรือกีฬา และยอมรับความหลากหลายภายในชุมชนโรงเรียน (เช่น โปรแกรมการศึกษา รวมสำหรับผู้เรียนที่มีความทุพพลภาพ โปรแกรมทางวัฒนธรรม) และสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนจำกัดการเข้าถึงพื้นที่ซ่อนเร้นที่อาจเกิดการกลั่นแกล้งของผู้เรียน และดูแลพื้นที่ทั้งหมดเพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจให้แน่ใจว่าบริเวณโรงเรียนมีรั้วรอบขอบชิดและมีแสงสว่างเพียงพอ และผู้เยี่ยมชมทุกคนได้รับการลงทะเบียนให้แน่ใจว่าสามารถเข้าถึงห้องน้ำที่สะอาด ปลอดภัย และไม่จำกัดเพศให้แน่ใจว่าการเดินทางไปและกลับจากโรงเรียนมีความปลอดภัย

รวมถึง ไม่มีการคุกคาม ให้แน่ใจว่าสามารถเข้าถึงพื้นที่ปลอดภัยและสงบที่สนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพจิต (เช่น การเล่น การเข้าถึงธรรมชาติ ห้องสวดมนต์) (World Health Organization, 2023 : Online) ขณะที่แนวทางสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ได้รับการสนับสนุนในลำดับถัดไป เนื่องจากการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร อบอุ่น และสนับสนุนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ครู และนักเรียน ส่งผลให้วัยรุ่นรู้สึกปลอดภัย มีความเชื่อใจ และสามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้เต็มที่ ประเด็นดังกล่าวสามารถอธิบายได้เพิ่มเติมผ่าน แนวคิดการสร้างลักษณะพื้นฐานของโรงเรียนที่มีวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดีต่อการส่งเสริมสุขภาวะทางจิตที่ดีของวัยรุ่นวัฒนธรรมโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคมของวัยรุ่น การสร้างลักษณะพื้นฐานของโรงเรียนให้มีวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร แนวทางการปฏิบัติของโรงเรียน คือ โรงเรียนควรเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสมอภาค ให้คุณค่ากับความหลากหลายของผู้เรียน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเรียน นักเรียนทุกคนรู้สึกปลอดภัยและเป็นส่วนเดียวกับห้องเรียนและโรงเรียน ไม่รู้สึกแปลกแยก ไม่ถูกเลือกปฏิบัติโรงเรียนเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้ใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ โรงเรียนสามารถดำเนินการสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นมิตร อบอุ่น ให้กำลังใจและร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัยรุ่นกับกลุ่มเพื่อน ครู การสื่อสารพูดคุยระหว่างครูกับนักเรียนที่เป็นคำพูดเชิงบวก ครูและนักเรียนเคารพซึ่งกันและกันเพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมของการเชื่อใจ ไว้วางใจ เพื่อให้วัยรุ่นรู้สึกปลอดภัย ไม่รู้สึกโดนคุกคามหรือโดนกลั่นแกล้ง (bullying) ทั้งจากการกระทำและคำพูดจากทั้งครูและเพื่อนในโรงเรียน (นันทกา สุปรียาพร, 2566 : 1-8) ส่วนแนวทางการส่งเสริมสัมมาคารวะ จิตสาธารณะ และการเสียสละของนักเรียนในกิจกรรมต่างๆ ได้รับการสนับสนุนเป็นข้อสุดท้าย เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้ช่วยพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมและความมีส่วนร่วมของนักเรียน ซึ่งเห็นได้จากการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่เปราะบาง: การตั้งคำถามต่อวาระพลเมืองในอุดมศึกษาไทย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีระดับความเชื่อมั่นในตนเองสูง และมีการเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะผ่านกิจกรรมบริการชุมชนที่ได้ดำเนินการ (Boontinand, 2023 : 471)

โดยสรุป ผู้ให้ข้อมูลเห็นตรงกันว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ด้านการสร้างวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่ดี เป็นการบริหารที่เน้นการให้ความสำคัญกับความปลอดภัย การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการส่งเสริมสัมมาคารวะ จิตสาธารณะ และความเสียสละของผู้เรียน การให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าวจะช่วยทำให้การบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ

5.2.3.3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี ได้ดังนี้ ประเด็นจุดเน้น คือ 1) ดูแลและปรับปรุงสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ในสถานศึกษาให้มีความสะอาด ปลอดภัย และเป็นมิตร อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง รวมถึงใช้เครือข่าย

รอบโรงเรียนในการสนับสนุน เฝ้าระวัง อันตรายที่จะเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกของสถานศึกษา

2) มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง โดยจัดสร้างจุดหรือมุมต่าง ๆ ที่ให้นักเรียนได้นั่งพักผ่อน อ่านหนังสือ หรือทำกิจกรรมตามความต้องการ พร้อมจัดพื้นที่สีเขียวและบรรยากาศที่โปร่ง โล่ง และเป็นพื้นที่ที่ครูสามารถสอดส่องดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง

3) ส่งเสริมให้ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งภายในและนอกโรงเรียนรวมถึงการร่วมกิจกรรมเพื่อสังคม หรือกิจกรรมที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์โดยนักเรียนสามารถคิดริเริ่มกิจกรรมได้เอง ส่วนครูทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและสนับสนุนเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือประเด็นทั่วไป คือ 1) มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 2) มีการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาบูรณาการร่วมกันกับชุมชนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง และประเด็นที่น่าสนใจ คือ การจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนที่เพิ่งเข้ามาในโรงเรียนได้รู้จักเพื่อน รุ่นพี่ ครู และสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ รวมถึงสร้างความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในโรงเรียน สามารถปรับตัวเข้ากับโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผลวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดีในทำนองเดียวกัน มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องพบว่าการศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 1 พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านอาคารสถานที่ ควรมีการประชุมวางแผนการบริหารจัดการอาคารสถานที่ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ ดูแล บำรุงรักษา กำหนดระเบียบการใช้อาคารต่าง ๆ ส่งเสริมการใช้อาคารสถานที่ การติดตาม ตรวจสอบการใช้อาคารสถานที่ จัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ซ่อมบำรุงรักษา อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ด้านความปลอดภัย ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ควรสำรวจสภาพแวดล้อม เช่น อาคารเรียน อาคารประกอบสำรวจระบบไฟฟ้า อุปกรณ์ไฟฟ้าในโรงเรียน แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ วางแผนปรับปรุง ซ่อมแซม และพัฒนาด้านความปลอดภัยในโรงเรียน จัดสรรงบประมาณ และให้ความรู้แก่นักเรียน ผูกซ้อมแผนเผชิญเหตุ เช่น แผนป้องกันอัคคีภัย ด้านภูมิทัศน์ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ควรมีการจัดให้มีจุดสนใจให้น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน สะอาดสวยงาม คล้ายแหล่งท่องเที่ยว ไม่เครียด ไม่กังวล ทำให้มีสภาพจิตใจที่พร้อมจะเรียน ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน สิ่งที่สำคัญให้ทุกคนต้องมีส่วนร่วมคิดร่วมพัฒนา ปลุกฝังให้คณะครู บุคลากร ตลอดจนนักเรียนทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของ (วันวิสาข์ อังคะณาริธีระ ภูติ และปาริชา มาลี เคร, 2566 : 256) อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับข้อสรุปของการศึกษาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดราชบุรี พบว่า แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดราชบุรี ได้แก่ โรงเรียนจัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์การเรียนอย่างเพียงพออยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกับนักเรียนมีบรรยากาศที่เป็นกันเองและการสื่อสารที่เป็นมิตร มีนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของนักเรียน ถือหลักการที่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญ และการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกทำในสิ่งที่ตนสนใจ (สิวราช อินตะวิชัย และรัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม, 2564 : 34) มีการศึกษาที่สนับสนุนแนวทางนี้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและ

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน (พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และคณะ, 2565 : 1342) ในขณะเดียวกัน มีการศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์ระดับความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน พร้อมทั้งเสนอแนวทางเพิ่มเติมดัง การศึกษาความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมแล้ว โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดย การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติจริง เป็นส่วนที่มากที่สุด ส่วน การประเมินผล เป็นส่วนที่มีการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด สำหรับขนาดของโรงเรียนพบว่า ขนาดของโรงเรียนมีผลต่อความร่วมมือในการบริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชน แสดงความคิดเห็น สร้างระบบ ติดตามและประเมินผล เพื่อชี้วัดประสิทธิภาพการบริหาร เร่งรัด ปรับปรุง และใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนควร แสดงความซื่อสัตย์ ความน่าเชื่อถือ และความเคารพซึ่งกันและกัน เรียนรู้ที่จะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ซึ่งจะนำไปสู่การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงพัฒนามาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ และสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างครู (Prasertcharoensuk and Tapkhwa, 2016 : 28) ผลลัพธ์เหล่านี้ยังสามารถชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาซึ่งเห็นได้จากผลการศึกษาสิ่งแวดล้อมโรงเรียนกับสภาวะทางกายและสังคม-อารมณ์: นัยสำคัญต่อสภาวะของนักเรียนและบุคลากรโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยจำนวน 40 บทความ ครอบคลุมการศึกษา 40 เรื่องและการแทรกแซง 45 รูปแบบ โดยจัดกลุ่มตามประเภทการแทรกแซง การแทรกแซงด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนแสดงผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมด้านโภชนาการและการออกกำลังกายของนักเรียน ส่วนผลลัพธ์ในกลุ่มบุคลากรมีความหลากหลายไม่ชัดเจน การแทรกแซงที่มีองค์ประกอบด้านบรรยากาศสังคม-อารมณ์ (SEC) พบว่าช่วยปรับปรุงผลลัพธ์ด้านสุขภาพจิตบางประการ ข้อพึงสังเกต สิ่งแวดล้อมโรงเรียนสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมด้านโภชนาการ การออกกำลังกาย รวมถึงสุขภาพจิตของทั้งนักเรียนและบุคลากรได้ (Hawkins et al., 2023 : 799)

โดยสรุป แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดีมุ่งเน้นการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย สะอาด น่าอยู่ และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผ่านการดูแลอาคารสถานที่ การจัดพื้นที่สีเขียว และมุมกิจกรรมผ่อนคลาย การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร รวมถึงการส่งเสริมให้ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมร่วมกัน ช่วยสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นพื้นที่เรียนรู้ที่ผ่อนคลายและเป็นมิตร ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาทั้งด้านอารมณ์และการเรียนรู้ของผู้เรียน

5.2.3.4 ผลการวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่ม แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรมจริยธรรมพบว่า สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ สอดแทรกวินัย คุณธรรมจริยธรรมในกิจกรรมประจำวันมีกิจกรรมหลากหลายมิติ และ หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากผลการวิเคราะห์ ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มสนับสนุนแนวทางสอดแทรกวินัย คุณธรรมจริยธรรมในกิจกรรมประจำวันเป็นประเด็นแรก เนื่องจากความจำเป็นที่สถานศึกษาต้องพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะเชิงบวกควบคู่กับสุขภาวะทางจิตที่มั่นคง ซึ่งไม่อาจเกิดขึ้นได้จากการเรียนการสอนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยการจัดกิจกรรม การมีส่วนร่วม และระบบสนับสนุนรอบด้าน เพื่อหล่อหลอมพฤติกรรมเชิงคุณธรรมและสร้างวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนและสนับสนุนในประเด็นนี้จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนของครูในโรงเรียนกะเปอร์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมพัฒนาการมีวินัย คุณธรรม จริยธรรมส่งเสริมสอดแทรก วินัย คุณธรรม จริยธรรม ในการจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมวินัยคุณธรรม จริยธรรม เช่น จัดประกวดมารยาทไทย จัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม จัดกิจกรรม 5 ส โดยจัดแบ่งเขตพื้นที่ในโรงเรียนให้นักเรียนดูแลรับผิดชอบ มีการยกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียนที่ประพฤติดี และด้านการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ได้จัดทำแผนงานหรือโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหากับโรคเอดส์ จัดทำแผนงานหรือโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมมือกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด และดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กำหนดวิธีการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน จัดทำฐานข้อมูลหรือระเบียบพฤติกรรมของนักเรียนเป็นระบบ ติดตามประเมินผลการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ประสานกับผู้ปกครองในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหานักเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด นอกจากนี้โรงเรียนยังได้แต่งตั้งและมีการประชุมผู้ปกครองเครือข่าย เพื่อดูแลนักเรียนระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน (อดิสร สรรเสริญ, 2560 : 3004-3015) ขณะที่แนวทางที่สนับสนุนให้มีกิจกรรมหลากหลายมิติได้รับการสนับสนุนอันดับรองลงมา เนื่องจากการสร้างวินัยและคุณธรรมในสถานศึกษายังต้องอาศัยกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ช่วยหล่อหลอมพฤติกรรมของนักเรียนในบริบทที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เห็นได้จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนอกหลักสูตรกับการศึกษาด้านคุณลักษณะนิสัยของนักเรียนและปัจจัยที่มีอิทธิพล: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมนอกหลักสูตรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาการศึกษาด้านคุณลักษณะนิสัยของนักเรียน โดยมีปัจจัยกำหนดหลายประการที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ดังกล่าว ได้แก่ ปัจจัยภายในโรงเรียน เช่น เพื่อน ครู และบรรยากาศในโรงเรียน ซึ่งทั้งสามองค์ประกอบนี้เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีความเชื่อมโยงกัน ส่วนปัจจัยภายนอกโรงเรียน ได้แก่ ผู้ปกครอง ซึ่งทั้งสองกลุ่มปัจจัยนี้มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนอกหลักสูตรกับการพัฒนาการศึกษาด้านคุณลักษณะนิสัย สรุปผลได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนอกหลักสูตรกับการศึกษา

ด้านคุณลักษณะนิสัยของนักเรียนโดยทั่วไปมีลักษณะเชิงบวกและส่งเสริมซึ่งกันและกัน (Rahayu and Dong, 2023 : 459) ส่วนแนวทางที่สนับสนุนให้หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้รับการสนับสนุนเป็นข้อสุดท้าย เนื่องจากการส่งเสริมวินัยและคุณธรรมจะเกิดผลอย่างยั่งยืนได้ก็ต่อเมื่อมีการสร้างระบบความร่วมมือระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนได้รับการปลูกฝังผ่านการลงมือปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ดังผลการการศึกษาการเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า หากต้องการให้บังเกิดผลอย่างยั่งยืน ควรเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งครอบครัว โรงเรียน ชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายอื่น ๆ โดยเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมลงมือทำกิจกรรมหรือได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และมีการกำกับ ติดตาม แนะนำ และประเมินผล โดยผู้ปกครองและครู (พระมหาสุริยา ปวรชโย (ท่อนแก้ว), 2567 : 179-180)

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม และจริยธรรม เป็นการบริหารที่เน้นการฝึกฝนคุณธรรมและวินัยในชีวิตประจำวันผ่านกิจกรรมที่หลากหลายและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อภาระกิจของตนเอง ปรับพฤติกรรมให้เหมาะสม เสริมสร้างทักษะทางสังคมและอารมณ์ และสนับสนุนสุขภาพจิตในเชิงบวก ทำให้นักเรียนมีความพร้อมในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นและเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพต่อไป

5.2.3.5 ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม ได้ดังนี้ ประเด็นจุดเน้น คือ 1) การปลูกฝังนักเรียนให้เป็นผู้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสาธารณะผ่านกิจกรรมประจำวันในสถานศึกษา โดยมีสถานนักเรียนคอยดูแล เช่น การมาโรงเรียน การแต่งกาย การทำบุญตักบาตรในวันพระ การสวดมนต์ประจำวัน การทำความสะอาดเขตพื้นที่ 2) เปิดโอกาสหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลนักเรียน ผ่านการจัดกิจกรรมอบรม ปรับพฤติกรรม หรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม รวมถึงส่งเสริมการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 3) สถานศึกษาจัดกิจกรรมหลากหลาย พัฒนาทักษะการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสารอย่างมีวิจารณญาณ กิจกรรมคุณธรรม จริยธรรม จิตอาสา บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมวินัย คุณธรรม จิตสำนึกที่ดี และพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ประเด็นทั่วไป คือ 1) มีการสนับสนุนให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบของสถานศึกษา อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 2) มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนในการขัดเกลา

พฤติกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) มีนโยบายที่ทำให้ความสำคัญกับทักษะชีวิตในการดำเนินชีวิตและการสร้างความสุขของผู้เรียน 4) มีการส่งเสริมการปรับปรุงพัฒนากฎระเบียบวินัยของสถานศึกษาให้เหมาะสมอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง และประเด็นที่น่าสนใจ การติดตามและกำกับพฤติกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่องในทุกช่วงเวลาที่มีโอกาสเกิดพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น ช่วงเข้าก่อนเข้าแถว หรือพื้นที่ที่นักเรียนมักรวมตัวกัน เพื่อเสริมสร้างวินัย คุณธรรม และจริยธรรม ปลูกฝังความรับผิดชอบ และส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในโรงเรียน ซึ่งผลวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม แนวทางดังกล่าวที่ได้จากการวิเคราะห์เหล่านี้ สอดรับกับผลการศึกษานโยบายการบริหารกิจการนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา คือ โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะ ครูต้องร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่มีระเบียบและปลอดภัย มีบริการให้คำปรึกษาและให้การสนับสนุนทางจิตวิทยา มีการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนและมีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์กิจกรรมที่ใช้ศิลปะ ดนตรี เป็นสื่อกลางในการช่วยให้นักเรียนกล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม (จิรวดี หนูเกื้อ และพัชราภา ตันติชูเวช, 2567 : 489) ในทำนองเดียวกันผลศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทพดินทร์วิทยาเชียงใหม่พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดการบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วย การร่วมคิดของผู้เกี่ยวข้อง ในการจัดกิจกรรมนักเรียนทุกภาคส่วน การร่วมกันวางแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนตามแผนประจำปี การร่วมการดำเนินกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและสรุปผลและการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน (ณัฐนนท์ คำชาย และคณะ, 2562 : 23) ในลักษณะเดียวกันผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนในการเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียน ที่มีความต้องการพิเศษ เรียงรวมมีปัจจัยที่สำคัญในการบริหาร ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก (Parenting) ผู้ปกครองและ สถานศึกษาต้องมีความเข้าใจแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน 2) ด้านการติดต่อสื่อสาร (Communication) พบว่า ในการสื่อสารระหว่างสถานศึกษา และผู้ปกครอง ประกอบไปด้วย การสื่อสารแบบทางเดียว (One-way Communication) และการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) 3) ด้านการอาสาสมัคร (Volunteering) สถานศึกษาได้เปิดโอกาสให้กับผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาเป็นอาสาสมัครมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และดูแลนักเรียน 4) ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at Home) สถานศึกษาได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองของนักเรียนในการมีส่วนร่วมในการทำ การบ้านหรืองานที่ครูได้มอบหมายของนักเรียน รวมถึงการให้ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานที่ได้มอบหมายของครู 5) ด้านการตัดสินใจ (Decision Making) สถานศึกษาได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาผู้เรียน และมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลการดำเนินการ

ของสถานศึกษา 6) ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน (Collaborating With the Community) พบว่า ครู ผู้ปกครองและชุมชนต้องสามารถวางแผนในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถเฉพาะบุคคลของผู้เรียนและจะต้องมีความเข้าใจวิธีการดูแล รวมไปถึงการเข้าใจหลักสูตรการเรียนรู้ของผู้เรียน (ปกรณกิตติ ม่วงประสิทธิ์ และคณะ, 2563 : 15-16) นอกจากนี้ผลการศึกษาก็มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนของครูในโรงเรียนกะเปอร์วิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนของครูในโรงเรียนกะเปอร์วิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 14 โดยสรุปจากข้อเสนอแนะในแบบสอบถามดังนี้ คือ ครู นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์แนวปฏิบัติ และบทลงโทษร่วมกัน เพื่อดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพของงานกิจการนักเรียน คณะครูโรงเรียนกะเปอร์วิทยาควรตั้งกฎระเบียบของโรงเรียนให้เหมาะสมกับการใช้กับนักเรียนและถูกต้องตามกฎหมาย และควรเป็นการร่วมมือกันระหว่างครูที่ปรึกษากับชุมชนในการแก้ปัญหาพฤติกรรมต่างๆ คณะครูทุกคนควรมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนให้มากกว่านี้ และควรมีการติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อระดมความคิดเห็นแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คณะครูควรมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนให้ครบทุกส่วน และมีการร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และควรมีข้อตกลงร่วมกัน ในเรื่องของกฎระเบียบของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจตรงกัน ควรมีการประชุมวางแผนการทำงานของงานปกครองให้ชัดเจน เพื่อครูจะได้นำไปปฏิบัติได้ถูกต้องตรงกัน เป็นแนวทางในการทำงานและร่วมกันแสดงความคิดเห็นกับปัญหาต่างๆ ในโรงเรียน งานปกครองควรมีความเข้มแข็งมากกว่านี้ กฎระเบียบที่กำหนดควรมีการปฏิบัติตามอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง เช่น การลงโทษนักเรียนที่ผิดกฎระเบียบ ควรปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง คณะครูควรช่วยกันให้การยกย่องแนะนำให้กำลังใจเด็กมากกว่านี้ สำหรับเด็กที่ประพฤติดี ควรมีการประชุมหาแนวทางในการจัดทำโครงการ และทำคู่มือนักเรียนเพื่อกำหนดทิศทางในงานปกครองให้เป็นไปตามแนวทางเดียวกันอย่างเคร่งครัด และการส่งต่อข้อมูลและการประสานงานของครูฝ่ายต่างๆ ควรจะมีการประสานงานที่ชัดเจนและเป็นลำดับขั้นตอนพร้อมเอกสารหลักฐานที่ชัดเจน (อดิสร สรรเสริญ, 2560 : 3009-3010)

โดยสรุป แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อพฤติกรรมเชิงบวก การมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน รวมถึงการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และพร้อมอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

5.2.3.6 ผลการวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่ม แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย ในโรงเรียน พบว่า สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ การขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนผ่านสภานักเรียน สร้างความเสมอภาคและให้ทุกคนได้แสดงออกตามความต้องการ ในโรงเรียน และการดำเนินงานด้านสภานักเรียน

จากผลการวิเคราะห์ ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มสนับสนุนแนวทางการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนผ่านสถานักเรียนเป็นประเด็นแรก เนื่องจากสถานักเรียนช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และสุขภาพจิตที่ดี จึงสนับสนุนการเรียนรู้ประชาธิปไตยในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาสถานักเรียนกับบทบาทการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญของการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยของญี่ปุ่น คือ ความชัดเจนของเป้าหมายการศึกษาและการมีความเชื่อมโยงกันระหว่างโรงเรียนและส่วนกลางในแนวทางการจัดการศึกษา หลักสำคัญของการนำสถานักเรียนมาใช้ในโรงเรียน คือ การเรียนรู้ประชาธิปไตยที่ต้องผ่านการปฏิบัติจริง โดยจุดเด่นคือการใช้กิจกรรมสถานักเรียนเป็นตัวกลางในการสร้างและปลูกฝังนิสัยความรับผิดชอบต่อเป็นวิถีชีวิตและเน้นการมีส่วนร่วมที่มีพลัง ในขณะที่ผลการศึกษาส่วนของประเทศไทย พบว่า โดยหลักการ แนวคิด และรูปแบบของงานสถานักเรียนมิได้แตกต่างกันมากนักแต่สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การใช้สถานักเรียนเป็นเครื่องมือเสริมสร้างประชาธิปไตยได้ผลที่แตกต่างกัน เริ่มต้นจาก การมีเป้าหมายการศึกษาที่ชัดเจนนโยบายการศึกษาที่มีทิศทางไม่เปลี่ยนแปลงบ่อย จนถึงการปลูกฝังและพัฒนาทักษะพื้นฐานแก่ครูประจำการ (เลิศพร อุดมพงษ์, 2561 : 39-41) ในลักษณะเดียวกันยังสนับสนุนผลการศึกษาประชาธิปไตยโดยตรงในโรงเรียนมัธยม ผลการวิจัยพบว่า SCA (สถานักเรียน หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการบริหารจัดการและตัดสินใจในโรงเรียน) ช่วยส่งเสริมการบริหารจัดการโรงเรียนในลักษณะประชาธิปไตย ปรับปรุงบรรยากาศทางสังคมของโรงเรียน มีส่วนช่วยในการพัฒนาทัศนคติและทักษะบางประการด้านประชาธิปไตย และช่วยให้นักเรียนกลายเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและตระหนักถึงประโยชน์สาธารณะมากยิ่งขึ้น (Sykas and Peonidis, 2022 : 65) ขณะที่แนวทางการให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นได้รับการสนับสนุนในลำดับถัดไป เนื่องจากการเปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกแสดงความคิดเห็นและรับฟังผู้อื่นไม่เพียงช่วยพัฒนาทัศนคติด้านประชาธิปไตยและความรับผิดชอบต่อสังคม แต่ยังส่งเสริมความพึงพอใจและความสุขทางจิตใจ ทำให้นักเรียนมีสุขภาพจิตที่ดีและพร้อมมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตยในอนาคต จากการศึกษาการฝึกฝนการแสดงความคิดเห็น: ประสบการณ์เสียงของนักเรียน วัฒนธรรมโรงเรียนแบบประชาธิปไตย และทัศนคตินักเรียนต่อการแสดงความคิดเห็นพบว่า การให้โอกาสนักเรียนแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในโรงเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาทัศนคติด้านประชาธิปไตยของนักเรียน นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการแสดงความคิดเห็นทั้งของตนเองและของเพื่อนร่วมชั้น มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมและการฟังอย่างประชาธิปไตย ผลการศึกษายังพบว่าความสัมพันธ์นี้ไม่ได้รับผลกระทบจากวัฒนธรรมโรงเรียนแบบประชาธิปไตย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้ฝึกฝนการแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ โดยรวม งานวิจัยเน้นย้ำว่าโรงเรียนเป็น พื้นที่ฝึกฝนความสามารถด้านพลเมือง การสร้างโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นในเชิงสังคมไม่เพียงช่วยพัฒนาทัศนคติด้านประชาธิปไตย แต่ยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมอย่างรับผิดชอบในสังคมประชาธิปไตยได้ในอนาคต (Rinnooy Kan et al., 2023 : 560) ส่วนแนวทางการดำเนินงานด้านสถานักเรียนเป็นได้รับการสนับสนุนเป็นข้อสุดท้าย เนื่องจากการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการเสนอชื่อ เลือกตั้ง และแต่งตั้งผู้นำสถานักเรียน

ช่วยเสริมสร้างการควบคุมตนเองและปฏิกิริยาเชิงบวกต่อกฎระเบียบของโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ และรู้สึกมีคุณค่าและความพึงพอใจ ส่งผลต่อสุขภาพจิตที่ดีขึ้น

ตั้งผลการศึกษาผลกระทบของการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการเลือกตั้งผู้นำสถานนักเรียนต่อวินัยของนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนระดับมัธยมศึกษาในเขต Machakos Sub-County ผลการวิจัยพบว่า การที่นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการเสนอชื่อ เลือกตั้ง และแต่งตั้งผู้นำสถานนักเรียนในการบริหารโรงเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีการควบคุมตนเองที่มากขึ้นและมีปฏิกิริยาเชิงบวกต่อกฎระเบียบของสถานศึกษา (Luti-Mallei, 2024 : 68)

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เป็นการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมผ่านสถานนักเรียนและการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ไม่เพียงช่วยพัฒนาทักษะประชาธิปไตยและความรับผิดชอบ แต่ยังส่งเสริมสุขภาพจิตเชิงบวก ทำให้นักเรียนมีความพร้อมในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมประชาธิปไตยต่อไป

5.2.3.7 ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ได้ดังนี้ ประเด็นจุดเน้น คือ 1) การจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมตามวิถีประชาธิปไตย อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เช่น การเสนอชื่อ สมัครรับเลือกตั้ง หรือเลือกตัวแทน โดยให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย มีสิทธิออกเสียง และเลือกผู้แทนของตนเอง 2) การสร้างพื้นที่ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดกฎระเบียบหรือพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักการใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) การส่งเสริมให้สถานนักเรียนทำหน้าที่เป็นแกนนำในการประสานงานและขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมจิตอาสา และกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการทำงานร่วมกัน การแสดงความคิดเห็น และการรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ประเด็นทั่วไป คือ 1) การจัดอบรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภายนอก เช่น สภાเด็กและเยาวชน กกต. หรือหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมในสังคมตามหลักประชาธิปไตย 2) มีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดูแล ปรับปรุง สถานศึกษาอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 3) มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยเหลือครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 4) มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยเหลือเพื่อนผู้เรียนในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 5) มีการสนับสนุนกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสดูแลไปช่วยเหลือชุมชนและสังคมภายนอกอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้งและประเด็นที่น่าสนใจ คือ การวางรากฐานความรู้ด้านประชาธิปไตยตั้งแต่ชั้น ม.4 ให้นักเรียนเรียนรู้บทบาทหน้าที่ การมีส่วนร่วม และการแสดงออกอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งจัดกิจกรรมให้คำแนะนำจากอดีตประธานนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจแนวทางการปฏิบัติตนและสามารถทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งผลวิเคราะห์

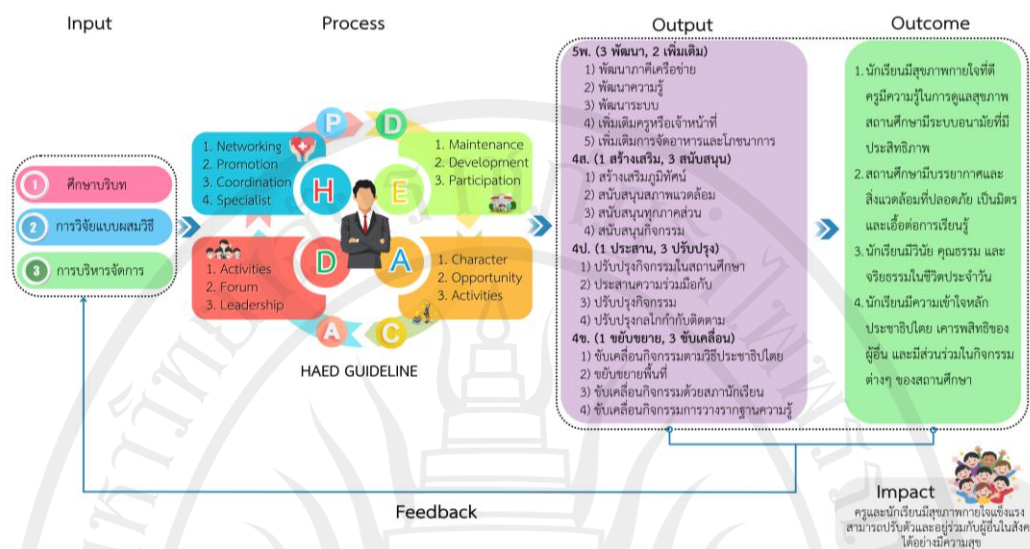
แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน แนวทางดังกล่าวมีทิศทางไปทางเดียวกันกับกรณีศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนของครูในโรงเรียนกะเปอร์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนของครูในโรงเรียนกะเปอร์วิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 14 โดยสรุปจากข้อเสนอแนะในแบบสอบถามดังนี้ คือ ครู นักเรียน ควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์แนวปฏิบัติ และบทลงโทษร่วมกัน เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพของงานกิจการนักเรียน คณะครูโรงเรียนกะเปอร์วิทยาคควรตั้งกฎระเบียบของโรงเรียนให้เหมาะสมกับการใช้กับนักเรียนและถูกต้องตามกฎหมาย และควรเป็นการร่วมมือกันระหว่างครูที่ปรึกษากับชุมชนในการแก้ปัญหาพฤติกรรมต่างๆ คณะครูทุกคนควรมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนให้มากกว่านี้ และควรมีการติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อระดมความคิดเห็นแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คณะครูควรมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนให้ครบทุกส่วน และมีการร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และควรมีข้อตกลงร่วมกันในเรื่องของกฎระเบียบของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจตรงกัน ควรมีการประชุมวางแผนการทำงานของงานปกครองให้ชัดเจน เพื่อครูจะได้นำไปปฏิบัติได้ถูกต้องตรงกัน เป็นแนวทางในการทำงานและร่วมกันแสดงความคิดเห็นกับปัญหาต่างๆ ในโรงเรียน งานปกครองควรมีความเข้มแข็งมากกว่านี้ กฎระเบียบที่กำหนดควรมีการปฏิบัติตามอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง เช่น การลงโทษนักเรียนที่ผิดกฎระเบียบ ควรปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง คณะครูควรช่วยกันให้การยกย่องและนำให้กำลังใจเด็กมากกว่านี้ สำหรับเด็กที่ประพฤติดี ควรมีการประชุมหาแนวทางในการจัดทำโครงการ และทำคู่มือนักเรียน เพื่อการกำหนดทิศทางในงานปกครองให้เป็นไปตามแนวทางเดียวกันอย่างเคร่งครัด และการส่งต่อข้อมูลและการประสานงานของครูฝ่ายต่างๆ ควรจะมีการประสานงานที่ชัดเจนและเป็นลำดับขั้นตอนพร้อมเอกสารหลักฐานที่ชัดเจน (อดิสร สรรเสริณ, 2560 : 3009-3010) ในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของนักเรียน และชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตย: กรณีศึกษาโรงเรียนร่มเกล้า ตำบลหนองตะเคียนบอนอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยแนวทางการมีส่วนร่วมส่งเสริมประชาธิปไตย ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมรับรู้ในกิจกรรมห้องเรียนประชาธิปไตย 2) การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นกิจกรรมเวทีอิสระ 3) การมีส่วนร่วมปฏิบัติการในกิจกรรมรณรงค์การเลือกตั้งสู่ชุมชน 4) การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ในกิจกรรมหน้าเสาธง และ 5) การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลกิจกรรมธนาคารความดี (สุภารัตน์ คำเพราะ, 2562 : 61) นอกจากนี้การศึกษาแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 นั้นควรจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนักถึงความสำคัญ การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นประชาธิปไตยในโรงเรียน (เกียรติศักดิ์ ภาคภูมิ และกฤษณก ดวงชาทม, 2567 : 879-890) แสดงแนวโน้มเดียวกับเรื่องสภาพและความคาดหวังเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า

แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง พบว่า ด้านหลักเสรีภาพ นักเรียนควรมีเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็นไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ด้านความเสมอภาค นักเรียนควรให้เกียรติซึ่งกันและกัน ด้านหลักภราดรภาพ นักเรียนควรมีความเป็นกัลยาณมิตร ด้านหลักการยึดเสียงข้างมากควรให้ความสำคัญของประชาธิปไตยในการเลือกตั้งเป็นหลัก หลักการมีส่วนร่วม นักเรียนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเคารพกฎระเบียบข้อตกลงที่โรงเรียนได้กำหนดขึ้น (เกษมสันต์ ชันดี และวินัย ผลเจริญ, 2567 : 119-120) อีกทั้งยังหนุนผลการศึกษาสถาบันนักเรียนกับบทบาทการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน พบว่า แนวทางสำคัญในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนผ่านกระบวนการสถาบันนักเรียน คือ การวางทิศทางและกำหนดกรอบการขับเคลื่อนงานสถาบันนักเรียนให้มีความต่อเนื่อง การยกระดับความสำคัญของกิจกรรมสถาบันนักเรียนเทียบเท่ากับกิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่นๆ การพัฒนาคุณภาพครูที่ปรึกษากิจกรรมสถาบันนักเรียน การสนับสนุนงบประมาณเป็นการเฉพาะที่เพียงพอ รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกระบวนการประชาธิปไตย ตลอดจนสร้างความตระหนักแก่ผู้บริหารและครูถึงความสำคัญของกิจกรรมสถาบันนักเรียนในฐานะที่เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนวิถีประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมในโรงเรียน (เลิศพร อุดมพงษ์, 2561 : 39-41)

โดยสรุป แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มุ่งเน้นการสร้างตระหนักรู้เรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความรับผิดชอบของนักเรียนผ่านกิจกรรมสถาบันนักเรียน การแสดงความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมกับครู หน่วยงานภายนอก และผู้ปกครอง ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมความร่วมมือ และสุขภาพจิตที่ดีทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

5.2.4 ผลการนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

จากข้อค้นพบแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ดังกล่าวสามารถเขียนเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 องค์ความรู้ใหม่แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา HEAD GUIDELINE ตามกระบวนการ PDCA
ที่มา : สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

จากภาพ สามารถสรุปลำดับขั้นตอนโดยใช้ทฤษฎีระบบมาใช้ในการอธิบาย ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Outputs) ผลลัพธ์ (Outcome) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และ ผลกระทบ (Impact) การดำเนินงานขับเคลื่อนด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริการอนามัยโรงเรียน ด้านการสร้างวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่ดี ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ซึ่งทำให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวกต่อนักเรียนและสถานศึกษา ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 1) ศึกษาบริบท คือ การศึกษาสภาพแวดล้อมและปัจจัยพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี-ระยอง เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนโดยประกอบด้วยการศึกษาด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านบริการอนามัยโรงเรียน ด้านการสร้างวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่ดี ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน นอกจากนี้ยังครอบคลุมการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาและการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์สุขภาพจิตของนักเรียน ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาสุขภาพจิต ตลอดจนความหมาย ความสำคัญ และเป้าหมายของการบริหารงานกิจการนักเรียนในการส่งเสริมสุขภาพจิต ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 2) การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้งเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่สร้างจากการศึกษาบริบท ผ่านการตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริง และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน

ในส่วนของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูล 9 คน และการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูล 8 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ใช้ SWOT Analysis เป็นกรอบในการวิเคราะห์ และข้อมูลจากการสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ด้านหลัก ประกอบด้วย บริการอนามัยโรงเรียน การสร้างวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่ดี การส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และการส่งเสริมประชาธิปไตย ผลการวิจัยทั้งสองส่วนถูกนำมาสังเคราะห์ร่วมกัน เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนที่เหมาะสมและนำไปใช้ในการนำเสนอเป็นแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ต่อไป 3) การบริหารจัดการ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ SWOT analysis วงจรคุณภาพ PDCA และ ทฤษฎีระบบ (System Theory) สามารถอธิบายได้ ดังนี้ SWOT Analysis เป็นการศึกษาสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกของสถานศึกษาจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกสามารถนำมาสรุปเป็นประเด็นแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง วงจรคุณภาพ PDCA นำมาใช้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานตามแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Act) ให้กระบวนการบริหารมีความต่อเนื่องและเกิดประสิทธิภาพและทฤษฎีระบบ (System Theory) ใช้แนะนำแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ตามลำดับขั้นตอนในการอธิบาย ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Outputs) ผลลัพธ์ (Outcome) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และ ผลกระทบ (Impact)

2. กระบวนการ (Process) ผู้วิจัยนำแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษาโดยขับเคลื่อนด้วยวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และปรับปรุงพัฒนา (Act) ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริการอนามัยโรงเรียน ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรมจริยธรรม และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ดังนี้

2.1 การวางแผน (Plan) เป็นการวางแผนเป็นขั้นตอนแรกในการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ความต้องการของนักเรียนและสถานศึกษาอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน โดยแต่ละด้านให้เน้นความสำคัญ ดังนี้ ด้านบริการอนามัยโรงเรียน (H – Health Services) ประกอบด้วย 1) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Networking) 2) การส่งเสริมทั้งครูและนักเรียนให้มีความรู้และทักษะ (Promotion) 3) การทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน (Coordination) และ 4) โรงเรียนมีครูหรือเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้าน (Specialist) ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี (E – Environment) ประกอบด้วย 1) ดูแลและปรับปรุงสภาพแวดล้อม (Maintenance) 2) มีการพัฒนาสภาพแวดล้อม

(Development) และ 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม (Participation) ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม (A – Attitude & Ethics) ประกอบด้วย 1) การปลูกฝังนักเรียนให้เป็นผู้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสาธารณะ (Character) 2) เปิดโอกาสหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก (Opportunity) และ 3) สถานศึกษาจัดกิจกรรมหลากหลาย (Activities) และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน (D – Democracy) ประกอบด้วย 1) การจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างจิตสำนึกที่ดี (Activities) 2) การสร้างพื้นที่ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น (Forum) และ 3) การส่งเสริมให้สถานักเรียนทำหน้าที่เป็นแกนนำ (Leadership) จากนั้นจึงวางแผนกิจกรรมและโครงการที่ตอบสนองต่อเป้าหมายเหล่านี้ พร้อมจัดสรรทรัพยากรและกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

2.2 การปฏิบัติ (Do) เป็นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติจริง โดยครอบคลุมจุดเน้นของแต่ละด้าน เช่น การอบรมครูและนักเรียนเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพกายและจิตใจ การจัดห้องพยาบาล ห้องให้คำปรึกษา และมุมพักผ่อนที่เอื้อต่อการผ่อนคลาย การส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ รวมทั้งการสร้างพื้นที่ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตย การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ยังให้ความสำคัญกับการประสานงานและทำงานร่วมกันระหว่างครูพยาบาล ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอก เพื่อดูแลนักเรียนอย่างเป็นระบบ

2.3 การตรวจสอบ (Check) เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้บริหารและบุคลากรสามารถประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ โดยการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผลลัพธ์ในทุกด้าน เช่น ความรู้และทักษะของนักเรียนและครู ความสะอาดและความปลอดภัยของสภาพแวดล้อม การปฏิบัติตามกฎระเบียบ วินัย คุณธรรม จริยธรรม และการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมประชาธิปไตย การตรวจสอบนี้ช่วยให้มองเห็นทั้งความสำเร็จและปัญหาในการดำเนินงาน ทำให้สามารถนำผลที่ได้ไปปรับปรุงกิจกรรมให้ตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

2.4 การปรับปรุงและพัฒนา (Act) เป็นขั้นตอนสุดท้าย คือ การปรับปรุงและพัฒนาโดยอาศัยข้อมูลและผลการตรวจสอบเพื่อนำมาปรับปรุงกิจกรรมในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง การใช้กระบวนการ PDCA ขับเคลื่อนแนวทางการบริการกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียน ทำให้เกิดวงจรที่หมุนเวียนต่อเนื่องและสร้างผลลัพธ์เชิงบวกทั้งต่อนักเรียนและสถานศึกษา

3. ผลผลิต (Output) ผลผลิตของแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา หลังขับเคลื่อนด้วยวงจรคุณภาพ PDCA สามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้ดังนี้ ด้านบริการอนามัยโรงเรียน (H – Health Services) สุ่มาตรการ 5พ. (3พัฒนา, 2เพิ่มเติม) ประกอบด้วย 1) พัฒนาภาคีเครือข่ายในด้านการบริการอนามัยโรงเรียนที่มีคุณภาพ 2) พัฒนาความรู้เบื้องต้นในการดูแลตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นให้ทั้งครูและนักเรียน 3) พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพ 4) เพิ่มเติมครูหรือเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้าน และ 5) เพิ่มเติมการจัดอาหารและโภชนาการให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี (E – Environment) สุ่มาตรการ 4ส. (1สร้างเสริม,

3 สนับสนุน) ประกอบด้วย 1) สร้างเสริมภูมิทัศน์ให้มีความปลอดภัย และเป็นมิตร 2) สนับสนุนสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา และ 4) สนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมการปรับตัวของนักเรียนใหม่ ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม (A – Attitude & Ethics) สู่มาตรฐาน 4ป. (1ประสาน, 3ปรับเปลี่ยน) ประกอบด้วย 1) ปรับเปลี่ยนกิจกรรมในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับนักเรียน 2) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการดูแลพฤติกรรมนักเรียน 3) ปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้มีความหลากหลายเหมาะสมกับยุคสมัย และ 4) ปรับเปลี่ยนกลไกกำกับติดตามพฤติกรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน (D –Democracy) สู่มาตรฐาน 4ข. (1ขยายขยาย, 3ขับเคลื่อน) ประกอบด้วย 1) ขับเคลื่อนกิจกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมตามวิถีประชาธิปไตย 2) ขยายขยายพื้นที่แสดงความคิดเห็น 3) ขับเคลื่อนกิจกรรมสถานศึกษาโดยมีสถานักเรียนร่วมดำเนินงาน และ 4) ขับเคลื่อนกิจกรรมสร้างรากฐานความรู้ด้านประชาธิปไตย

4. ผลลัพธ์ (Outcome) ผลลัพธ์ของแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้ดังนี้ ด้านบริการอนามัยโรงเรียน (H – Health Services) ผลลัพธ์คือ นักเรียนมีสุขภาพกายใจที่ดี ครูมีความรู้ในการดูแลสุขภาพสถานศึกษามีระบบอนามัยที่มีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างวัฒนธรรมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี (E – Environment) ผลลัพธ์คือ สถานศึกษามีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย เป็นมิตร และเอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม (A – Attitude & Ethics) ผลลัพธ์คือ นักเรียนมีวินัย คุณธรรม และจริยธรรมในชีวิตประจำวัน และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน (D –Democracy) ผลลัพธ์คือ นักเรียนมีความเข้าใจหลักประชาธิปไตย เคารพสิทธิของผู้อื่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา

5. ผลสะท้อนกลับ (feedback) คือ จากการรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอจากผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

6. ผลกระทบ (Impact) คือ ครูและนักเรียนมีสุขภาพกายใจแข็งแรง สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากผลการนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา มีการนำเสนอที่มีการนำเสนอที่ สอดรับกับแนวทางการบริหารจัดการสุขภาพจิตแบบบูรณาการ ตามที่ศึกษาการพัฒนาระบบการบริหารจัดการสุขภาพจิตสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนในสังกัดสทศวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ Mental Health Sw2 Model ระบบการบริหารจัดการสุขภาพจิตสำหรับนักเรียนใช้แนวคิดทฤษฎีระบบ (System Theory) ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และแนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบทั้งหมด 7 ด้านดังนี้ 1) Preventive strategic planning (P) 2) Screening for and supporting at-risk students (D) 3) Personnel development (D) 4) Teamwork and networks (D) 5) Comprehensive proactive mental health service (D) 6) Information

system and online (D) และ 7) Follow up, assessment, and transfer (C) โดยมีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไข (A) เพื่อนำผลการประเมินระบบมาปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ และมีคุณภาพในการบริหารจัดการยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือด้านสุขภาพจิตแบบบูรณาการ นอกจากนี้ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีแนวทางในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยวิธีการทางจิตวิทยาที่หลากหลาย มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะมากขึ้น ซึ่งสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนานวัตกรรมด้านสุขภาพจิตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนอื่นได้ต่อไป ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบการบริหารจัดการสุขภาพจิต มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ปัจจัยนำเข้ากระบวนการ และผลผลิต 2) ผลการทดลองใช้และประเมินระบบ พบว่า ระบบผ่านเกณฑ์การประเมินทุกรายการ การปฏิบัติงานของครูแนะแนว และครูที่ปรึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($x = 4.90$) โดยมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะหลังการทดลองใช้ระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($x = 4.89$) และความพึงพอใจต่อระบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($x = 4.93$) และ 3) ผลการปรับปรุงระบบ คือ การจัดทำ แผนกลยุทธ์เชิงป้องกัน การทำงานเป็นทีม และเครือข่าย และการให้บริการสุขภาพจิตเชิงรุกแบบครบวงจร ทำให้ได้ระบบการบริหารจัดการสุขภาพจิตที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ศักดิ์นาถนันท์ อัครเสนากุล และคณะ, 2566 : 1455-1464) ขณะเดียวกันศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 สถาบันพระบรมราชชนก 2 ได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 สถาบันพระบรมราชชนก เป็นรูปแบบหนึ่งของการบริหารเชิงระบบที่มีความเชื่อมโยง สัมพันธ์กัน ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการบริหารงานวิชาการ และผลผลิต โดยใช้การบริหารวงจรคุณภาพ PDCA เป็นตัวขับเคลื่อนในบริหารงานวิชาการ และรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติ พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บริบทของการบริหารงานวิชาการ หลักการ วัตถุประสงค์ และปัจจัยสู่ความสำเร็จของรูปแบบ 2) ปัจจัยนำเข้า 3) กระบวนการ 4) ผลผลิต 5) ผลลัพธ์ และ 6) ข้อมูลย้อนกลับ โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 มีความเหมาะสม และผู้บริหารงานวิชาการมีความเห็นว่าการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการไปใช้มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นจึงควรนำรูปแบบฯ ไปขยายผลในการใช้เพื่อบริหารงานวิชาการให้ได้บัณฑิตพยาบาลที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 (วรภรณ์ ศรีจันทร์พาล และคณะ, 2567 : 164-177) เช่นเดียวกับการศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนประถมศึกษาไทย ได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ คือระบบบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์ปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาไทย การปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง ในขณะที่ปัญหาที่เกิดขึ้นยังคงอยู่ในระดับปานกลาง ระบบบริหารงานวิชาการที่ได้รับการพัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลลัพธ์ และด้านป้อนกลับ โดยมีองค์ประกอบทั้งหมด 19 ประการ คือ ด้านนำเข้ามี 6 องค์ประกอบ ด้านกระบวนการมี 8 องค์ประกอบ ด้านผลลัพธ์มี 3 องค์ประกอบ

และด้านป้อนกลับมี 2 องค์ประกอบ การนำระบบบริหารงานวิชาการที่พัฒนาขึ้นไปใช้สามารถช่วยปรับปรุงคุณภาพนักเรียนให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ ผู้บริหารและครูต่างมีความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบดังกล่าว (Thongnoi et al., 2013, 139-142) ในทำนองเดียวกันการศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ คือ กระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เป็นระบบเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ได้แก่ บุคลากรภายใน, บุคลากรภายนอก, และงบประมาณสนับสนุน กระบวนการ (Process) ประกอบด้วยขั้นตอน Define, Create, Capture, Share, และ Use ผลผลิต (Outputs) การประเมินแหล่งเรียนรู้โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 3.33 จากมาตราส่วน 4 คะแนน โดยมีติ คน ได้คะแนนสูงสุด ตามด้วยมิติด้านเศรษฐกิจ, สังคม, สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมตามลำดับ ผลลัพธ์ (Outcome) การประเมินความพึงพอใจในชีวิตแบบพอเพียง ทั้งภาพรวมและรายมิติอยู่ใน ระดับสูง โดยมีมิติด้านจิตวิทยาได้คะแนนสูงสุด ตามด้วยมิติความยั่งยืน ด้านความเป็นอยู่ การพึ่งพาตนเอง, ภูมิคุ้มกัน และความยืดหยุ่น ตามลำดับ ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะกลับ (Feedback with Reflection Cycle) กระบวนการสะท้อนกลับประกอบด้วย Before Action Review (BAR), During Action Review (DAR), และ After Action Review (AAR) ทั้งนี้ การประเมินกระบวนการเผยให้เห็นว่า การยอมรับจากผู้เข้าร่วมอยู่ในระดับสูงสุด (Kangpheng et al., 2018 : 42-47) และมีทิศทางเดียวกันกับการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนโรงเรียนกีฬาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs) ซึ่งรวมถึงลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ภาวะผู้นำของครู หลักสูตร สื่อและเทคโนโลยี การศึกษา และการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาและการประเมินผล ด้านกระบวนการ (Process) ครอบคลุม 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างกรอบความรู้ ขั้นตอนที่ 2 การลงมือปฏิบัติ และ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลลัพธ์ ด้านผลลัพธ์ (Output) คือความสำเร็จตามปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ด้านป้อนกลับ (Feedback) คือการสะท้อนปัญหาและข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน ผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการนี้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่าผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการใช้งานในทุกระดับ (Srisapan et al., 2022 : 46)

สรุปได้ว่า แนวทางที่นำเสนอเป็นระบบบูรณาการ ใช้วงจรคุณภาพ PDCA และ ทฤษฎีระบบ ครอบคลุม 4 ด้านหลัก ได้แก่ การบริการอนามัยโรงเรียน สภาพแวดล้อม การส่งเสริม วินัย จริยธรรม และประชาธิปไตย โดยมีขั้นตอนตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ ข้อเสนอแนะกลับ จนถึงผลกระทบ ซึ่งผลลัพธ์ชี้ให้นักเรียนมีสุขภาพกายใจดี ครูมีความรู้ มีส่วนร่วมในกิจกรรม และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ ผลสะท้อนกลับจากผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียช่วยปรับปรุงแนวทางอย่างต่อเนื่อง แนวทางนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ และสามารถนำไปปรับใช้และต่อยอดในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา พบว่าประเด็น สภาพแวดล้อมของสถาบันครอบครัวมีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตและพฤติกรรมของนักเรียน ครอบครัวที่สนับสนุนทางอารมณ์ สร้างความอบอุ่น และจัดการความคาดหวังอย่างเหมาะสม สามารถส่งเสริมความมั่นคงทางอารมณ์ ลดความเครียด และสนับสนุนพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียน จึงกล่าวได้ว่า สถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง เรื่องการสังเกตและจัดการความเครียดของลูก พร้อมร่วมมือสนับสนุนสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นและเอื้อต่อสุขภาพจิตของนักเรียน

2. จากการวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา พบว่า โอกาสของสถานศึกษาที่จะส่งเสริมทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการคิดวิเคราะห์และประเมินข้อมูลอย่างรอบคอบ ส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อ การสื่อสารอย่างมีวิจารณญาณ และการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง เพื่อสนับสนุนพฤติกรรมรับผิดชอบและสุขภาพจิตเชิงบวกของนักเรียน จึงกล่าวได้ว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นความรู้เท่าทันสื่อ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสารอย่างมีวิจารณญาณ และการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง เพื่อสนับสนุนพฤติกรรมรับผิดชอบและสุขภาพจิตเชิงบวกของนักเรียน

3. จากการวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษามีโอกาสในการสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนผ่านสภานักเรียน โดยจัดกระบวนการรับฟังและชี้แจงแนวทางอย่างโปร่งใส และสร้างความเข้าใจร่วมกันถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ทำให้นักเรียนรับรู้ความคิดเห็นของตนได้รับการพิจารณาและกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง จึงกล่าวได้ว่า สถานศึกษาควรมีพื้นที่ในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ และชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามแต่บริบทของสถานศึกษา

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยที่เจาะลึกถึง บทบาทของครอบครัวที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา เพื่อหาแนวทางความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน

2. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับผลของการส่งเสริมทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ สุขภาพจิต และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

3. ควรขยายการวิจัยไปยังพื้นที่เขตการศึกษาอื่น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบและสังเคราะห์เป็นแนวทางกลางที่สามารถปรับใช้ได้กับหลายบริบท

4. ควรนำแนวทางที่ได้ไปทดลองใช้ในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และใช้ผลที่ได้มาปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จนสามารถพัฒนาเป็นกลยุทธ์ที่ชัดเจนต่อไป